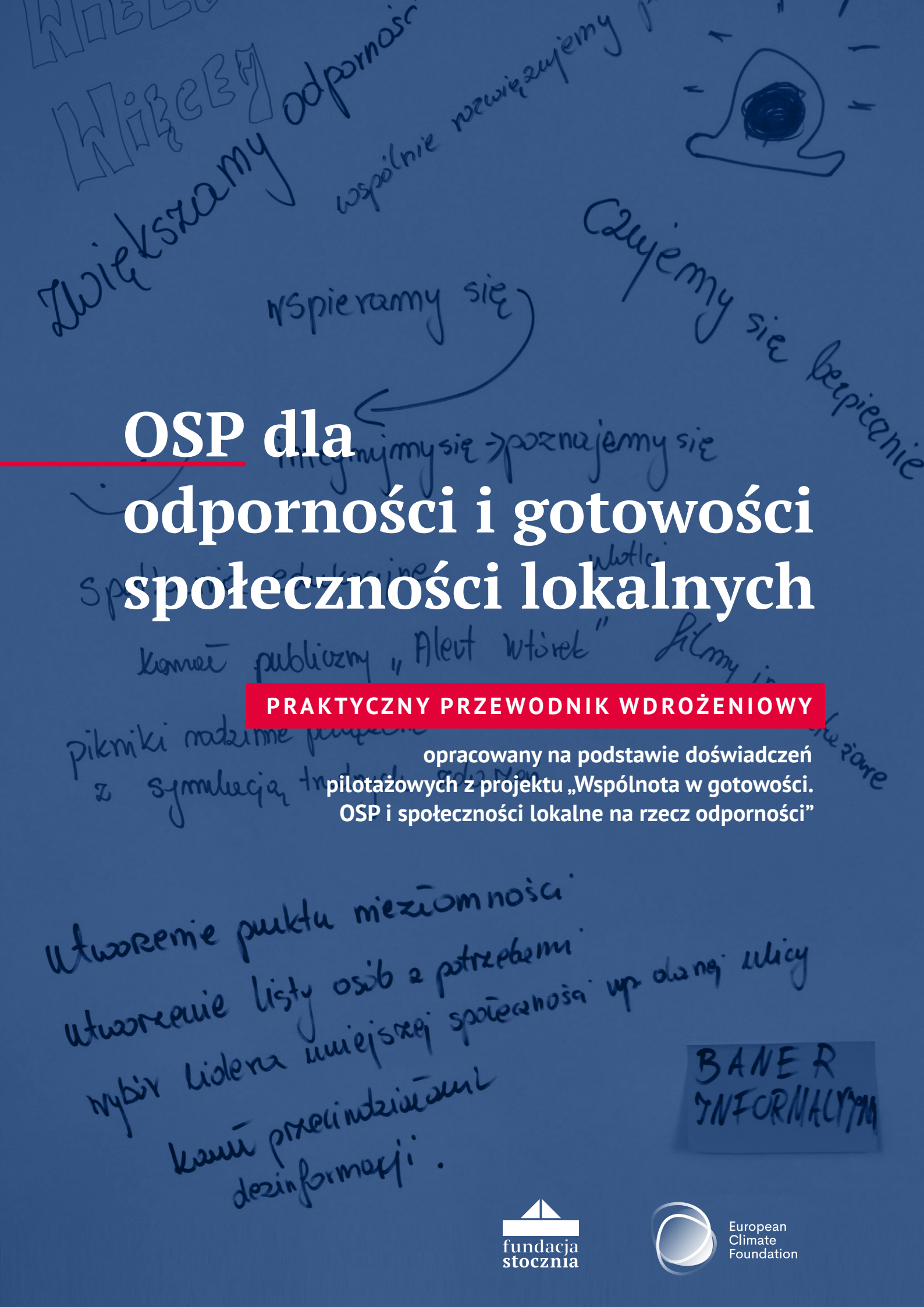

OSP dla odporności i gotowości społeczności lokalnych

PRAKTYCZNY PRZEWODNIK WDROŻENIOWY

opracowany na podstawie doświadczeń pilotażowych z projektu „Wspólnota w gotowości. OSP i społeczności lokalne na rzecz odporności”

fundacja stocznia

European Climate Foundation

Autorzy
Maria Belina Brzozowska, Joanna Pytel (Fundacja Stocznia)

Redakcja i korekta
Maria Belina Brzozowska, Maria Perchuć-Żółtowska, Joanna Pytel
(Fundacja Stocznia)

Skład graficzny
Marcelina Michalczyk

Zdjęcia
Piotr Nurczyński

Projekt „Wspólnota w gotowości. OSP i społeczności lokalne na rzecz odporności" wspierany był przez European Climate Foundation.

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0
Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

Wykorzystanie sztucznej inteligencji (AI)
Podczas przygotowywania publikacji autorzy korzystali z narzędzia ChatGPT (OpenAI) jako wsparcia w pracach redakcyjnych roboczej wersji tekstu, w szczególności w porządkowaniu i strukturyzowaniu materiałów źródłowych.

fundacja stocznia

European Climate Foundation

Warszawa 2026

Spis treści

Wstęp 4

Odporność społeczności lokalnej na kryzysy 6

Dlaczego i na jakie kryzysy warto być gotowym jako społeczność? 9

Diagnoza, czyli jaki jest Wasz poziom gotowości 12

Narady lokalne jako narzędzie rozpoznawcze i zaradcze w rękach OSP 14

Wskazówki dla osób organizujących naradę 17

Rozwiązania wzmacniające odporność lokalną – podsumowanie działań OSP 22

System Komunikacji Kryzysowej 24
Lokalny System Ratunkowy 31
Domownicy w gotowości! 38
Lokalny Punkt Przetrwania 44

Ciekawe linki 51

Wstęp

Od kilku lat **odporność społeczna i gotowość** na kryzysy są dość często analizowane i dyskutowane przez wiele środowisk w Polsce. Przyczyną tej zwiększonej intensywności rozmów i silnej obecności tematu w debacie publicznej jest niewątpliwie trwająca od 2022 roku **pełnoskalowa inwazja Rosji na terytorium Ukrainy**, ale również wciąż narastająca liczba kryzysowych sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu, wynikających ze **zmian klimatu i nagłych zjawisk pogodowych – pożary, powodzie, podtopienia, fale upałów, wiatrołomy, blackouty, klęski żywiołowe i wiele innych**.

Warto rozmawiać o kwestiach bezpieczeństwa, możliwych lokalnych kryzysach, pożądanych działaniach przygotowawczych i zaradczych, aby **nie martwić się gdy kryzys nadejdzie i wiedzieć co robić.** Dlatego w 2026 roku rozpoczęliśmy projekt, którego celem było sprawdzenie czy promowane przez nas narady obywatelskie (lokalne) sprawdzą się w rozmowie społeczności lokalnej o jej gotowości na reakcję na różnego rodzaju kryzysy – na ile jest samowystarczalna, a na ile zależna od strukturalnej pomocy. Założyliśmy, że **obecność OSP przy większości kryzysów lokalnych oraz najwyższy stopień zaufania społecznego do tej grupy**, daje im duży mandat do podjęcia się organizacji i przeprowadzenia rozmowy z mieszkankami i mieszkańcami o **odporności społeczności lokalnej** zgodnie z opracowaną przez nas strukturą narad – pierwsza narada z udziałem „profesjonalistów" na co dzień zajmujących się kwestiami utrzymania bezpieczeństwa, druga, dodatkowo przy obecności chętnych do rozmowy mieszkańców i mieszkanek. Celem rozmowy był rozwój lokalnej współpracy poprzez wspólne **wypracowanie diagnozy oraz przygotowanie skrojonych do ich potrzeb rozwiązań, odpowiadających na zidentyfikowane wyzwania, luki, braki w zasobach.** Wierzymy też, że zorganizowane rozmowy opierające się na wiedzy i doświadczeniu mieszkańców i mieszkanek same w sobie są narzędziem wzmacniającym odporność lokalnej społeczności.

Rezultatem przeprowadzonych narad przez każde z 7 OSP (w Brzydowie, Jankowie Przygodzkim, Lipowinie, Mątykach, Miłomłynie, Wtórku i Żelaznej Górze) było **opracowanie diagnozy lokalnej oraz wypracowanie i wdrożenie rozwiązania (grupy rozwiązań) wzmacniającego odporność**, zaakceptowanego wcześniej przez interesariuszy, w tym mieszkańców i mieszkanki. W dokumencie znajdują się podsumowania tych rozwiązań, pozwalające na prześledzenie ich wdrożeń i proste ich powielenie – oczywiście po wcześniejszym zidentyfikowaniu lokalnej potrzeby, na którą dane rozwiązanie odpowiada. Zapoznaj się z materiałami (scenariuszem, prezentacją, materiałami warsztatowymi, etc.) wspierającymi przygotowanie i przeprowadzenie narad lokalnych o odporności.

Zachęcamy do zapoznania się z treścią publikacji nie tylko przedstawicieli OSP, ale wszystkich którzy zastanawiają się na tym, jak wzmocnić

odporność swojej społeczności na multikryzysy oraz tych, którzy chcieliby włączyć mieszkańców w rozmowę i wspólnie zastanowić się nad tą kwestią. Mamy nadzieję, że materiał okaże się interesujący dla właściwych tematowi przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rządowego Centrum Bezpieczeństwa czy Państwowej Straży Pożarnej.

Na koniec pragniemy gorąco podziękować wszystkim jednostkom uczestniczącym w projekcie, że pomimo dużego obciążenia wynikającego z codziennych obowiązków oraz specyfiki swojego funkcjonowania, podjęły się realizacji zaproponowanych przez nas działań.

Zespół Partycypacji Obywatelskiej Fundacji Stocznia

Uczestnicy projektu *Wspólnota w gotowości. OSP i społeczności lokalne na rzecz odporności.*

Odporność społeczności lokalnej na kryzysy

Odporność społeczna oznacza zdolność społeczeństwa, społeczności lokalnych i instytucji do przygotowania się na trudne sytuacje – do skutecznego reagowania, współdziałania, adaptacji i odbudowy (powrotu do normalnego funkcjonowania) w obliczu kryzysów, zagrożeń i długofalowych wyzwań. Oznacza to również umiejętną ewaluację – analizę funkcjonowania społeczności lokalnej jako całości na różnych etapach sytuacji kryzysowych (przed, po i w trakcie), wyciąganie wniosków i wdrażanie usprawnień. Nie można pominąć jednak tego, że jest to też wzajemne zaufanie i codzienne działanie we własnej społeczności – współpraca, budowanie relacji, znajomość zasobów, stosowanie procedur oraz gotowość do zaangażowania się, gdy sytuacja tego wymaga.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa pisze o tym, że aby skutecznie budować społeczeństwo odporne na zagrożenia i osiągnąć „pełną synergię w działaniach" należy uwzględnić **trzy domeny**:

1. **sektor publiczny**

2. **partnerstwo publiczno-prywatne**

3. **społeczeństwo –** w *Poradniku bezpieczeństwa* czytamy m.in., że rolą organizacji społecznych jest wspieranie państwa w działaniach pomocowych lub organizowanie ich samodzielnie (ich atutami są doświadczenie, szybkość przybycia do potrzebujących i elastyczność działania).

Te trzy poziomy odporności w analizie lokalnej oznaczają:

1. **instytucje lokalne** – urząd gminy i starostwa, szkoły, placówki ochrony zdrowia, służby publiczne (np. policja, straż pożarna)

2. **biznes lokalny** – lokalne firmy (np. sklepy, zakłady usługowe i produkcyjne), gospodarstwa rolne oraz spółdzielnie i zakłady komunalne

3. **społeczność lokalna (my)** – mieszkańcy, organizacje społeczne (np. stowarzyszenia, fundacje, OSP, KGW), Lokalne Grupy Działania, parafie i inne grupy działające na rzecz lokalnej społeczności

Na potrzeby projektu i ujednolicenia myślenia o lokalnych kwestiach odporności przyjęliśmy w nim charakterystykę odporności proponowaną w poradniku *Odporność i Współdziałanie. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania i organizacji pozarządowych. Jak wspierać przygotowanie lokalnych społeczności na sytuacje kryzysowe.* Dlatego zaproponowaliśmy rozważania na temat odporności społecznej na kryzysy w oparciu o **6 filarów odporności** – zostały one wykorzystane do przeprowadzenia ćwiczeń podczas części warsztatowej narad (Materiał źródłowy nr 1).

Oto one:

Filar 1. Potencjał lokalny i infrastruktura bezpieczeństwa

Czy społeczność dysponuje odpowiednimi zasobami, kompetencjami i infrastrukturą do skutecznego reagowania w sytuacjach kryzysowych?

Filar 2. System komunikacji i ostrzegania

Czy informacje o zagrożeniach są przekazywane szybko, jasno i skutecznie do wszystkich mieszkańców?

Filar 3. Koordynacja i zarządzanie kryzysowe

Czy działania instytucji i służb są dobrze skoordynowane i oparte na jasno określonych zasadach odpowiedzialności?

Filar 4. Partycypacja i współpraca społeczna

Czy mieszkańcy i lokalne organizacje aktywnie uczestniczą w działaniach na rzecz bezpieczeństwa i budowanie odporności społecznej?

Filar 5. Przygotowanie społeczności lokalnej

Czy mieszkańcy wiedzą, jak reagować w sytuacjach kryzysowych i są do tego odpowiednio przygotowani?

Filar 6. Kapitał społeczny i zaufanie społeczne

Czy w społeczności istnieje wysoki poziom zaufania i współpracy między mieszkańcami oraz instytucjami?

NARADA: Powyższe filary zaproponowaliśmy jako punkty, o które uczestnicy i uczestniczki narad mogli się oprzeć podczas pracy w grupach nad **analizą zasobów i luk** oraz nad **rozwiązaniami dla zidentyfikowanych lokalnych kryzysów**. Poprosiliśmy, aby każda grupa wybrała filar/-ry do opracowania, aby czytelne było do której z sześciu kategorii filarów przypisać rozwiązanie zidentyfikowanego kryzysu. W tym zadaniu prosiliśmy, aby każdy z uczestników przeprowadził tę analizę przez pryzmat zasobów, ograniczeń i kierunku działań.

UWAGA: Koncepcja 72 godzin wspomniana w Poradniku bezpieczeństwa (str. 20–22) zakłada, że w sytuacji kryzysowej (np. awaria, katastrofa, brak prądu, zagrożenie militarne) każdy powinien być przygotowany do samodzielnego funkcjonowania przez pierwsze 3 dni. Wynika to z założenia, że w czasie wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej dostęp do podstawowych usług i pomocy może być ograniczony lub opóźniony. Oznacza to konieczność „samoprzygotowania się" i zabezpieczenia wody, żywności, leków, źródeł światła oraz podstawowych środków komunikacji, co wzmocni odporność i gotowość społeczeństwa jako całości.

Im lepiej przygotowana jest lokalna wspólnota – wieś, gmina, osiedle, gospodarstwo domowe – tym silniejsze i bardziej odporne jest państwo.

Dlaczego i na jakie kryzysy warto być gotowym jako społeczność?

Czy istniejący państwowy system reagowania to za mało? Zawsze mogłoby być lepiej, ale… przede wszystkim warto myśleć o wsparciu i wzmocnieniu systemu przez nas samych, ponieważ **jeśli będziemy potrafili zadbać o siebie i sąsiadów w pierwszych godzinach wystąpienia sytuacji kryzysowej, to służby będą mogły skupić swoją uwagę na tych najbardziej potrzebujących** – osób, które mają mniejsze możliwości samodzielnego przygotowania się na sytuacje kryzysowe i radzenia sobie z ich skutkami.

Rozmowa o odporności jest obecnie szczególnie ważna **dlatego, że doświadczenie z ostatnich kryzysów pokazuje, że:**

- **kryzysy są coraz częstsze i bardziej złożone** (pandemie, konflikty, zmiany klimatyczne, kryzysy gospodarcze),
- **same instytucje nie wystarczą** (skuteczna reakcja zależy także od współpracy i zachowań społecznych),
- **społeczeństwa mogą się przygotować, a nie tylko reagować –** odporność to także zapobieganie i gotowość,
- **zaufanie społeczne wpływa na skuteczność działań –** bez niego nawet dobre rozwiązania nie działają,
- **koszty braku odporności są wysokie** (chaos, dezinformacja, napięcia społeczne, wolniejsza odbudowa).

Na jakiego typu kryzysy w dzisiejszych czasach warto się przygotować – z czego one wynikają?

- **naturalne** – zmiana klimatu ekstremalne zjawiska pogodowe, skażenia, zatrucia, epidemie.
- **technologiczne i infrastrukturalne** – awaria, cyberataki, sabotaż infrastruktury krytycznej, błąd ludzki,
- **społeczne** – konflikty społeczne, dezinformacja,
- **organizacyjne** – brak współpracy instytucji, procedur, komunikacji kryzysowej,
- **geopolityczne** – konflikty, ograniczenie dostaw surowców,
- **zagrożenia sabotażowe i ataki hybrydowe**.

Warto tu szczególnie zwrócić uwagę na **ekstremalne zjawiska pogodowe** i ich konsekwencje:

- **silne wiatry/wichury** – powalone drzewa, uszkodzone dachy i linie energetyczne, utrudnione przejazdy
- **intensywne opady** – lokalne podtopienia, zalane drogi i posesje, zniszczenie mienia
- **burze** – wyładowania atmosferyczne, uszkodzenia infrastruktury, nagłe przerwy w dostawach
- **fale zimna** – oblodzenia, utrudnienia w transporcie, zagrożenie dla życia i zdrowia
- **fale upałów i susze** – niedobory wody, wysokie ryzyko pożarów

Większość sytuacji, o których piszemy wyżej może zagrażać zdrowiu, życiu (ludzi i zwierząt), mieniu oraz środowisku naturalnemu. Awarie sieci energetycznych, gazowych i wodociągowych mogą spowodować m.in. blackout, brak wody pitnej i przerwy w dostawach.

Co oznaczać może blackout dla społeczności lokalnej?
Ta wielkoskalowa, długotrwała przerwa w dostawie energii elektrycznej, może wywołać paraliż oraz brak:

- wody (dostęp do ujęcia wody pitnej, do higieny i gotowania)
- działającej kanalizacji
- ogrzewania (spadek temperatury w budynkach – nie działające pompy obiegowe)
- możliwości przygotowywania posiłków i gotowania wody (kuchenki elektryczne)
- łączności (utrudniony kontakt z bliskimi, służbami, brak internetu i dostępu do informacji)
- możliwości realizacji płatności elektronicznych
- możliwości ładowania rozładowujących się urządzeń (brak informacji o alertach)
- możliwości korzystania ze sprzętów medycznych (również tych w gospodarstwach domowych)
- możliwości pomocy (w tym osobom starszym na wsi)

Sytuacje kryzysowe mogą stać się sytuacjami niebezpiecznymi i odwrotnie, niebezpieczne – kryzysowymi. Generować mogą:

- wzrost ryzyka chorób, odwodnienia, wychłodzenia
- uszkodzenia domów, wyposażenia, pojazdów
- blokady dróg, utrudniony transport, odcięcie od kluczowych usług i zasobów
- przerwy w działaniu urzędów, szkół, placówek medycznych (w tym szpitali)
- straty w rolnictwie (utrata plonów) i gospodarce (przestoje w produkcji i zakłócenia w dostawach)
- odizolowanie i zdanie na siebie samego

NARADA: W czasie narad staraliśmy się zachęcić do tego, aby członkowie jednostek wraz z uczestnikami/-czkami spróbowali omówić sytuację lokalną w czasie kryzysu, który miał już miejsce, odpowiadając sobie na następujące pytania: co się u nas zdarzało dotychczas, jak działaliśmy, co zrobiliśmy, co działało, czego brakowało, co działało słabiej, jakie efekty dało nasze działanie i jakie wnioski możemy wyciągnąć dla społeczności lokalnej i jej funkcjonowania.

(…) pierwszym naszym spostrzeżeniem było to, że społeczeństwo ze sobą nie rozmawia. Nie rozmawia o swoich problemach, nie rozmawia o ich rozwiązywaniu.

(…) Potrzebujemy systemu takiego, żeby ruszyć to społeczeństwo, wzbudzić w nim jakąś empatię (…).

Ja pamiętam czasy, gdzie na zebrania wiejskie przychodziło 50–60 osób, a doczekaliśmy momentu, gdzie przychodzi 10 osób (…). To, co dzieje się za ścianą, za własnym ogrodzeniem, za własną ścianą budynku, to już mało kogo interesuje, tylko każdy widzi czubek własnego nosa.

– uczestnik projektu

Diagnoza, czyli jaki jest Wasz poziom gotowości

Rozpoczynając myślenie o procesie wzmacniania odporności lokalnej społeczności warto zadać sobie pytanie, **jak obecnie ona wygląda** – czyli opracować jej diagnozę.

Można ją przeprowadzić na wiele różnych sposobów i ocenić tę odporność na różnych poziomach – każdy indywidualnie powinien ocenić, które podejście jest najbardziej odpowiednie i użyteczne w danej gminie i społeczności. W internecie są dostępne **narzędzia**, które mogą wesprzeć proces przygotowania diagnozy, a wśród nich m.in.:

- do zmierzenia gotowości kryzysowej dla gminy – Checklista (drava.pl)
- do samooceny dla gospodarstw domowych – Quiz (Schrony i Obrona Cywilna)
- do wstępnej oceny odporności na katastrofy – wstępne narzędzie do oceny odporności miast na klęski żywiołowe (kwiecień 2022 r.) (UN Office for Disaster Risk Reduction – UNDRR)
- do wykorzystania potencjału organizacji społecznych w przygotowaniach gminy na kryzysy i zagrożenia – „Mapa odporności lokalnej", praktyczny przewodnik dla lokalnych organizacji społecznych[1] (Fundacja Stocznia)

Jest bardzo dużo pytań, na które warto **wspólnie znaleźć odpowiedzi** – poniżej zamieszczamy kilka inspirowanych powyższymi linkami:

Czy gmina posiada i aktualizuje **wiedzę o kluczowych zagrożeniach**, z którymi się mierzy oraz o **prawdopodobieństwie** i **częstotliwości** ich występowania? Czy istnieje instytucja, departament, osoba, której zadaniem jest **weryfikacja wyników analizy** oraz adekwatne **reagowanie**? Jaka jest **odporność infrastrukturalna i operacjonalna**? Czy dysponujecie **scenariuszami działań kryzysowych** – czy odpowiednie grona oraz mieszkańcy znają je? Czy i jak **organizacje oddolne lub organizacje społeczne uczestniczą w ograniczaniu ryzyk i reagowaniu po zdarzeniu**?

Warto przeanalizować jaka jest **wiedza społeczności lokalnej** (np. o punktach pomocy, miejscach schronienia i lokalnych procedurach), jaki jest jej **potencjał** (mapowanie **zasobów, kompetencji)**.

Lista wątków do przeanalizowania może objąć różne obszary, w tym dotyczące **Lokalnego Planu Bezpieczeństwa**, **logistyki**, **infrastruktury**, **mechanizmów reagowania**, **procedur**, **zasilania awaryjnego** i **łączności**, **komunikacji kryzysowej**, **pomocy medycznej w kryzysie**, **planów ewakuacyjnych**, **świadomości mieszkańców, rozpoznania potrzeb**, **zmapowanie partnerów,**

1 Przewodnik pomoże organizacjom rozpoznać potrzeby mieszkańców, lokalne zasoby i możliwe role partnerów w sytuacji kryzysowej. Zawiera sześć etapów działania oraz praktyczne narzędzia do pracy z samorządem. Obecnie przygotowujemy się do testowania go w terenie. Zapisz się, aby jako jedna z pierwszych osób otrzymać bezpłatny przewodnik po jego opublikowaniu.

interesariuszy i osób wrażliwych wymagających szczególnego zaopiekowania się w kryzysie. Chcemy sprawdzić jak gmina oraz społeczność lokalna zareagowałaby gdyby np. nagle zniknął prąd i/lub dostęp do bieżącej wody – czy potrafią przetrwać 72 godziny. Z jednej strony należy dążyć do tego aby gmina dała radę zaopiekować się mieszkańcami i mieszkankami samodzielnie bez specjalistycznej, systemowej pomocy z zewnątrz a z drugiej strony do tego aby jak największa liczba osób była gotowa zaopiekować się sama sobą, aby służby odpowiedzialne za prowadzenie działań w kryzysie mogły zająć się tymi którzy z różnych powodów nie potrafili czy nie mogli przygotować się – takie podejście odciąży system, udrożni go. Identyfikacja słabych ogniw, braków oraz potrzeb to klucz do rozpoczęcia procesu budowy lokalnej odporności i przygotowanie gminy i ludzi na ewentualny kryzys.

Zebranie wiedzy i przygotowanie diagnozy lokalnej (np. przed spotkaniem na naradzie z mieszkańcami i mieszkankami celem jej zgłębienia) może trwać około 2 tygodni. Warto zaangażować do tego szerokie grono interesariuszy, kładąc nacisk na zaproszenie tych, którzy zajmują się w gminie działaniami budującymi odporność społeczną (np. służby) i będą mogli zweryfikować wypracowane wnioski. Analiza, o której mowa powyżej powinna prowadzić do **zidentyfikowania słabych punktów, luk, braków i potrzeb.**

Jako Fundacja Stocznia chcemy zachęcić do tego aby ostateczną (ale wstępną również) **diagnozę wypracować** korzystając z narzędzia **narady lokalnej**, która posłużyć nam może również do rozmowy i **wypracowania preferowanych rozwiązań** dla zidentyfikowanych problemów, potrzeb i wyzwań.

Narady lokalne jako narzędzie rozpoznawcze i zaradcze w rękach OSP

Narada obywatelska to ustrukturyzowana dyskusja mieszkańców, której celem jest pogłębiony namysł nad konkretnym wyzwaniem. W pierwszej kolejności uczestnicy i uczestniczki zapoznają się z diagnozą dotyczącą wyzwania, które jest tematem narady, a następnie dyskutują o niej. Na koniec przechodzą do wspólnego namysłu nad tym, w jaki sposób odpowiedzieć na dany problem.

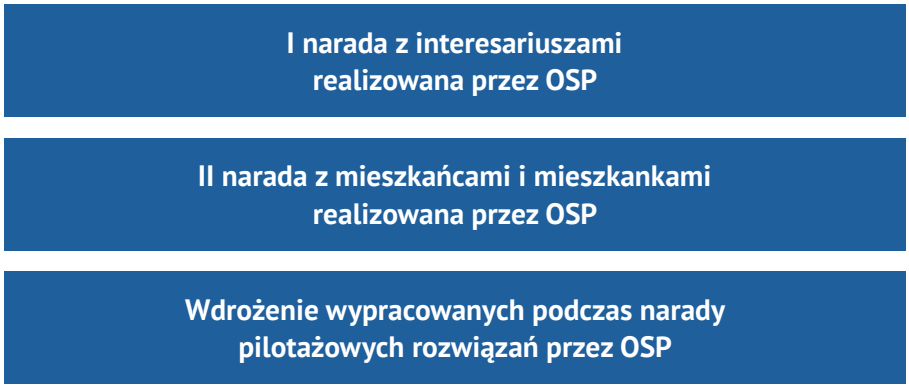
Organizowane przez jednostki narady miały być przede wszystkim **okazją do spotkania się i porozmawiania** w gronie osób, dla których ważny jest temat gotowości lokalnej na zagrożenia czy kryzysy.

Celami narad były:

- lokalna **diagnoza głównych ryzyk (najczęstszych, najtrudniejszych), zagrożeń (kryzysów) i ich przyczyn**
- przegląd i refleksja nad lokalnymi **procedurami reagowania kryzysowego**
- mapowanie **mocnych stron,** lokalnych zasobów i barier w systemie odporności społeczności i reagowania
- wypracowanie **rozwiązań dot. zapobiegania lub radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych** i poznanie **preferencji lokalnej społeczności**
- **zaplanowanie** działań wdrożeniowych

Jednostkom z projektu zaproponowaliśmy **przeprowadzenie dwóch narad** (optymalnie przy obecności między 10 a 20 osób na każdej) – jednej z osobami i przedstawicielami instytucji i podmiotów, które wchodzą w system ochrony ludności i były lub są zaangażowane w reagowanie kryzysowe, a drugiej z chętnymi mieszkańcami i mieszkankami.

Rysunek 1.

> **Myślę, że zapraszając na narady wójta gminy, komendanta Państwowej Straży Pożarnej, osoby takie ważne funkcyjne, proboszcza między innymi, panią radną, no to naprawdę też ludzi trochę zachęciło, żeby przyjść, porozmawiać z tymi ludźmi (...). A my jako Ochotnicza Straż Pożarna daliśmy taką właśnie szansę do rozmowy. (...)**
>
> **– uczestnik projektu**

Każda narad zakłada, że jej uczestników i uczestniczki przeprowadzimy przez następujące stałe części tego typu spotkania.

WSTĘP

↓

EDUKACJA
(w tym prezentacja wstępnej diagnozy)

↓

DELIBERACJA
(rozmowa, dyskusja, wymiana poglądów, doświadczeń, perspektyw, uzupełnienie i pogłębienie ujednolicenie diagnozy)

↓

GŁOSOWANIE
(dyskusja i szukanie oraz wybór preferowanych rozwiązań)

↓

ZAKOŃCZENIE

Poniżej prezentujemy kilka przykładów typów interesariuszy, których można zaprosić na naradę:

TYP INTERESARIUSZA	PRZYKŁADY
INSTYTUCJE	urząd gminy, władze (sołtys, wójt, burmistrz), w tym odpowiednie wydziały i departamenty np. biuro zarządzania kryzysowego czy oddzielne stanowiska pracy, np. pełnomocnik ds. bezpieczeństwa, wydział edukacji instytucje podległe urzędowi gminy, np. biblioteka, szkoła, dom kultury instytucje pomocnicze samorządu gminnego, tj. rady osiedla, sołectwa instytucje powiatowe (wojewódzkie) służby mundurowe rada gminy – w tym przypadku raczej indywidualnie wskazani radni i radne zasiadający w odpowiedniej komisji zajmującej się np. bezpieczeństwem, ochroną ludności, obroną cywilną rada seniorów, rada młodzieży lub istniejąca w wielu gminach rada kobiet domy pomocy społecznej i domy dziennego pobytu
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	fundacje i stowarzyszenia (rejestrowe i zwykłe), które lokalnie zajmują wolontariatem, działaniami humanitarnymi, kształtującymi młodzież, pomocowymi, itp.
FIRMY PRYWATNE	kluczowe firmy i przedsiębiorcy lokalni – np. transportowe, budowlane firmy, które mają potencjał produkcyjny i zasoby, np. cateringowe lokalni kluczowi rolnicy
INNE	wszelkie zrzeszenia, które nie są fundacjami ani stowarzyszeniami, ale pełnią podobną funkcję, tj. kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku (funkcjonują również jako stowarzyszenia), ochotnicze straże pożarne, ochotnicze hufce pracy, koła gospodyń wiejskich wszelkie osoby, które lokalnie nie są zrzeszone, ale odgrywają rolę ekspercką, np. byli dyrektorzy i byłe dyrektorki szkół, liderzy i liderki społeczności lokalnej (lokalni aktywiści) placówki medyczne (szpitale, przychodnie) listonosz, parafie, szkoły prywatne, instytucje badawcze i eksperckie

Wskazówki dla osób organizujących naradę

Poniżej znajdziesz informacje, jak w pięciu krokach zorganizować naradę. Aby dowiedzieć się więcej, sięgnij po materiały dotyczące organizacji tego typu spotkań (również o innych tematach) zamieszczone na stronie www.naradaobywatelska.pl, w których szczegółowo opisujemy wszystkie pięć kroków.

Krok 1. Planowanie

Na samym początku przygotowań do narad odpowiedz sobie na te pytania:

- **kiedy i gdzie chcesz zorganizować każdą z narad** – rekomendujemy spotkanie na żywo, w sali z ustawieniem stolikowym (nie: teatralnym),
- **kogo chcesz zaprosić na każdą z nich** – narada z założenia jest spotkaniem otwartym, ale w przypadku proponowanego przez nas wyżej modelu (zobacz: Rysunek 1.) na pierwsze spotkanie zapraszamy konkretne podmioty i osoby związane z systemem ochrony ludności, a otwarte zaproszenie wysyłamy na drugie (w tym do osób, na których obecności szczególnie Wam zależy, np. do uczestników/-czek pierwszej narady),
- **kogo poprosić o pomoc w ich organizacji** – warto to zrobić zwłaszcza, jeśli nie masz dużego doświadczenia w organizacji i moderacji podobnych spotkań. Naradę możesz poprowadzić samodzielnie, ale zachęcamy do rozdzielenia roli gospodarza spotkania i moderatora narady. Jeśli zaprosisz do współpracy zewnętrznego moderatora, zaplanuj czas na wspólne spotkanie z nim i przeprowadzenie go przez przygotowany scenariusz.

Krok 2. Zapraszanie

Żeby mieszkańcy i mieszkanki dowiedzieli się o naradzie (zwłaszcza tej drugiej otwartej dla wszystkich) i zechcieli na nią przyjść, potrzebna będzie mała kampania informacyjna. Możesz stworzyć plakat zawierający najważniejsze informacje o planowanym wydarzeniu: tytuł i podtytuł, data i godzina (ew. przedział godzinowy), lokalizacja, logotypy organizatora i partnerów wydarzenia, jeśli takich pozyskasz. Przykładowy tytuł narady o odporności:

> **I narada lokalna o odporności w Lipowinie.**
> **Lipowina w gotowości.**
> Jak wzmocnić odporność naszej społeczności
> i jej reakcję na sytuacje kryzysowe?

Możesz użyć również innych kanałów promocji:

- Twoje kanały informacyjne: strona, newsletter, media społecznościowe,
- kanały informacyjne zaprzyjaźnionych instytucji, urzędów i organizacji: tablice informacyjne, strony, newslettery, media społecznościowe,
- poczta pantoflowa,
- lokalne media – zwracając się do nich, najlepiej dołączyć krótką informację o celu i kontekście planowanych przez Ciebie narad.

Krok 3. Przygotowanie

Przygotowując narady, z odpowiednim wyprzedzeniem zadbaj o:

- **diagnozę lokalną** – przygotuj diagnozę, jako punkt wyjścia do rozmowy z przybyłymi na każdą z narad (wprowadź główne wnioski do przygotowanej przez nas prezentacji); w przygotowaniu diagnozy możesz korzystać z:
  - **jakiejś formy badań społecznych** (np. rozmowa 1:1, rozmowa w grupie, samotny lub wspólny spacer po gminie, pytanie na jarmarku/festynie)
  - **analizy istniejących danych** – np. dane GUS, strategie i gminne plany zarządzania kryzysowego, zarządzania ryzykiem powodziowym i ochrony środowiska, plany przeciwdziałania skutkom suszy, portale tematyczne z danymi (np. Hydroportal, GIOŚ i inne)
  - **analizy historycznej** (analizy porównawcze tego co było kiedyś – stare mapy i materiały archiwalne – z tym, co jest dziś – samodzielne rozpoznanie terenowe)
- **przestrzeń na narady** – oznacz miejsce spotkania (np. naklej kartkę, postaw potykacz), ustaw krzesła i stoły, sprawdź sprzęt (ekran, projektor, nagłośnienie) i prezentację (czy będzie słyszalny dźwięk filmu puszczonego z wspomnianej wyżej prezentacji);
- **wszystkie niezbędne materiały** – scenariusze narad i narzędzia w nim wspomniane (np. wydruk materiałów do prowadzenia ćwiczeń), prezentację, materiały papiernicze (w tym kartki flipchartowe, post-ity, flamastry, markery), ew. listę obecności (mail do późniejszego kontaktu, zgoda RODO i na wykorzystanie wizerunku, jeśli planujecie publikować zdjęcia po wydarzeniu);
- **drobny poczęstunek** – każda z narad będzie trwała kilka godzin, warto więc zadbać nie tylko o napoje, lecz także o drobne przekąski.

Krok 4. Prowadzenie

Głównym zadaniem osoby moderującej naradę jest stworzenie osobom w niej uczestniczącym przestrzeni do rozmowy oraz dbanie o kulturę dyskusji i o to, by wszyscy obecni mieli szansę się wypowiedzieć.

Cele, jakie powinno się Wam udać zrealizować podczas narady, to:

- wyrównanie wiedzy o temacie narady (czym jest odporność społeczna, jakie są kryzysy),
- wspólna diagnoza zagrożeń lokalnych (potencjalnych sytuacji kryzysowych),
- wypracowanie propozycji rozwiązań.

O tym, jak w szczegółach mają przebiegać narady, dowiesz się z przygotowanych przez nas scenariuszy). To one wyznaczają ramy dla każdego ze spotkań – dzięki nim dowiesz się, z jakich elementów składają się narady, ile czasu na nie poświęcić oraz jakie materiały są potrzebne do ich przeprowadzenia. Podchodź do scenariuszy elastycznie. Jeśli w trakcie narady poczujesz, że jakiś element trzeba skrócić lub wydłużyć, oczywiście możesz to zrobić. Wsłuchuj się również w sygnały płynące od uczestniczek i uczestników – być może przyda się np. dodatkowa przerwa albo więcej czasu na pracę w grupach. Poniżej skrócona wersja proponowanego scenariusza pierwszej narady.

Spotkanie I (diagnostyczne – 3 godz.):	
Czas	**Co**
15 min	**POWITANIE i WPROWADZENIE** ▪ O projekcie – cel i struktura (dwie narady, wdrożenie rozwiązania) ▪ O spotkaniu (scenariusz, technikalia, zgoda na zasady, itp) ▪ Poznajmy się!
25 min	**ODPORNOŚĆ SPOŁECZNA** ▪ Dlaczego mówimy dziś o odporności? Czym jest odporność społeczna? ▪ Poziomy budowania odporności oraz 6 filarów odporności ▪ Ramy prawne i instytucjonalne – poziom krajowy ▪ **Dokumenty i procedury lokalne (prezentacja OSP)**
45 min	**KRYZYSY – przyczyny, typy i konsekwencje** ▪ Kryzysowe sytuacje (w tym kaskadowe skutki zdarzeń) – poziom krajowy ▪ Kluczowe ryzyka i ich źródła oraz lokalne sytuacje kryzysowe **(prezentacja OSP – wskazanie wybranego kryzysu i uzupełnienie lokalnej listy zagrożeń i sytuacji kryzysowych – dyskusja)**
15 min	**PRZERWA**
30 min	**KRYZYS LOKALNY VS. ODPORNOŚĆ – analiza odporności** ▪ Analiza w grupach wskazanego/wskazanych kryzysu/-ów (6 filarów – zasoby vs. luki/ograniczenia/braki) ▪ Identyfikacja priorytetowych luk/ograniczeń/wyzwań
40 min	**ROZWIĄZANIA DLA KRYZYSU LOKALNEGO** ▪ Generowanie w grupach rozwiązań ▪ Wybór priorytetowych rozwiązań
10 min	**PODSUMOWANIE** ▪ Podsumowanie ▪ Wnioski i kolejne kroki

Krok 5. Podsumowanie

Ważnym elementem z punktu widzenia osób uczestniczących w naradzie jest **informacja zwrotna** (dlatego m.in. możecie rozważyć zebranie na liście obecności maili od osób uczestniczących). Po odbytym spotkaniu nie zapomnij podzielić się z nimi (choćby skrótowym) podsumowaniem narady, zdjęciami i innymi materiałami (np. zdjęciami zapisanych flipchartów, notatek robionych podczas narady). Możesz rozdać ankietę, która pozwoli uczestnikom ocenić naradę i poszczególne jej elementy.

Ostatecznym efektem zorganizowanych narad ma być **rozwiązanie, które będziecie chcieli i mogli wdrożyć lokalnie.** Opracowanie rozwiązania w trakcie narad usprawni proponowana przez nas formatka (proponujemy, aby każde rozwiązanie posiadało własną formatkę), która pomoże przejść uczestnikom i uczestnikom od zidentyfikowanego problemu do działania – **realnego sposobu wzmocnienia odporności Waszej społeczności.** Punktem wyjścia jest określenie **filaru odporności**, w ramach którego zdiagnozowaliście lukę czy brak. W kolejnych krokach uczestnicy:

- określają nazwę rozwiązania,
- określają obszar i wyzwanie/lukę/problem – czyli czego rozwiązanie dotyczy, co nie działa, co rozwiąże?
- opisują proponowane rozwiązanie i tłumaczą zwięźle, na czym będzie polegać
- analizują dostępne zasoby: kto może się zaangażować w jego wdrożenie, jakie zasoby są już dostępne?
- opracowują plan działania i opisują jakie działania należy podjąć, żeby wdrożyć rozwiązanie
- opisują efekt końcowy i to co się zmieni, gdy rozwiązanie zacznie działać

Po prezentacji proponowanych rozwiązań może nastąpić głosowanie, żeby sprawdzić, które z nich są preferowane przez większość, ale jednostka może zastrzec sobie również prawo do wybrania tego rozwiązania, które uzna za optymalne do wdrożenia przez sobie w danym momencie, uwzględniając różne lokalne czynniki.

PRZYKŁADOWA KOMUNIKACJA NARAD O ODPORNOŚCI W JEDNOSTKACH OSP

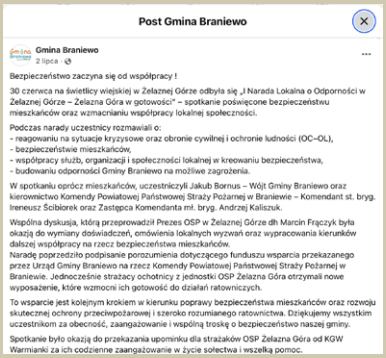

Janków Przygodzki:

1-wsza narada:
https://www.facebook.com/share/ p/1FLm735R4y/

Zaproszenie na 2-gą naradę:
https://www.facebook.com/photo/?fbid=1508979444588016&set=a.471641334988504

2-ga narada:
https://www.facebook.com/share/p/1EEvgyGiyQ/

Brzydowo:

Zaproszenie na 2-gą naradę:
https://www.facebook.com/photo/?fbid=2088915558642687&set=a.106128083588121

Wtórek:

1-wsza narada:
https://www.facebook.com/share/p/17qDw8AeSH/

Zaproszenie na 2-gą naradę:
https://www.facebook.com/photo/?fbid=1541859244650066&set=a.462244702611531
https://www.facebook.com/photo?fbid=1541859244650066&set=a.462244702611531

2-ga narada:
https://www.facebook.com/share/p/19u2BgQ8XE/

Lipowina

Zaproszenie na 2-gą naradę:
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02xVBupTuCeCYJVhEo8MNbwe-VErRqXZNT9fjRvkxxSeW5n4JkNK1wzz6doSjKr4sBgl&id=100014202587677

2-ga narada:
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02FGoDZEd4eoYPvYeVqWNVR-MurKdd2LXNndriWcXUzfWXH689LFCz96jHb4Q5JeK7bl&id=100014202587677

Żelazna Góra (gmina Braniewo)

1-wsza narada:
https://www.facebook.com/ urzadgminybraniewo/posts/pfbid0JscHpRrWobMyd7ZF6Yj8zD9bLvE1ouAfRLZxHksEE5ybeWL5U1nG8WmRPypftNxel

Miłomłyn

Zaproszenie na 2-gą naradę:
https://www.facebook.com/photo/?fbid=1516297883858301&set=a.461540576000709

Rozwiązania wzmacniające odporność lokalną – podsumowanie działań OSP

W wyniku narad, które od kwietnia do września 2026 przeprowadziło 7 jednostek OSP, bazując na proponowanym przez nas modelu, wypracowanych zostało kilka rozwiązań, które postanowiliśmy podsumować i pogrupować, aby każdy (nie tylko OSP, ale i inne organizacje i instytucje) mógł z nich skorzystać i sam je wdrożyć.

Stworzyliśmy cztery kategorie rozwiązań:

1. **System Komunikacji Kryzysowej**
2. **Lokalny System Ratunkowy**
3. **Domownicy w Gotowości!**
4. **Lokalny Punkt Przetrwania**

Poniżej prezentujemy opis każdej z wymienionych kategorii rozwiązań. Na koniec każdego opisu znajduje się też **karta wdrożeniowa** (możecie ją sobie osobno wydrukować), która w skrócie podsumowuje, na czym dany typ rozwiązania polega, jaki problem rozwiązuje, jakie są kolejne kroki jego wprowadzenia i kogo do tego procesu i działania zapraszać.

System Komunikacji Kryzysowej

System Komunikacji Kryzysowej to lokalnie uzgodniony **sposób przekazywania** mieszkańcom i mieszkankom **wiarygodnych informacji o zagrożeniach,** docierania do osób, które nie korzystają z internetu oraz przekazywania zgłoszeń o potrzebie pomocy właściwym osobom i instytucjom. Rozwiązanie łączy **kanał informacyjny**, **sieć kontaktów sąsiedzkich** i **odrębną drogę zgłaszania potrzeb**. W ramach rozwiązania możliwe jest utworzenie **Lokalnej Grupy Wsparcia Kryzysowego (LGWK)**, która pomaga organizować doraźne wsparcie po pożarze, podtopieniu, awarii prądu lub innym nagłym zdarzeniu. Zachęcamy, aby decyzję o wdrożeniu tego rozwiązania poprzedził proces diagnostyczny, włączający różne osoby i instytucje w rozmowę podczas zorganizowanej **narady obywatelskiej** – będzie to okazja do analizy zagrożeń, posiadanych zasobów, luk w systemie i potencjalnych rozwiązań (str. 14).

Rozwiązanie jest **przeznaczone dla wszystkich mieszkańców i mieszkanek** danej miejscowości lub gminy, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które w sytuacji kryzysowej mogą potrzebować dodatkowego wsparcia w uzyskaniu informacji, zgłoszeniu swojej sytuacji lub kontakcie z odpowiednimi instytucjami, np.:

- osób starszych i samotnych, niemających bliskich w pobliżu;
- osób niekorzystających z internetu lub smartfona;
- osób z niepełnosprawnościami lub trudnościami w poruszaniu się i komunikowaniu;
- osób, które w sytuacji kryzysowej nie mogą samodzielnie zgłosić potrzeby pomocy;
- rodzin z dziećmi;
- mieszkańców i mieszkanek czasowo pozbawionych dostępu do informacji.

Na to rozwiązanie składa się kilka **elementów**, które warto uwzględnić przy planowaniu uruchomienia własnego **Systemu Komunikacji Kryzysowej**. Są to między innymi:

Znajomość oficjalnych systemów powiadamiania i alarmowania – umiejętność korzystania z dostępnych kanałów ostrzegania, takich jak Alert RCB, Regionalny System Ostrzegania (RSO), komunikaty IMGW oraz lokalne systemy powiadamiania mieszkańców. Znajomość zasad postępowania i odsyłania do oficjalnych źródeł informacji.

Lokalny i wiarygodny kanał informacyjny (np. komunikator internetowy, aplikacja lub strona internetowa) – umożliwia szybkie przekazywanie jasnych komunikatów opartych na zweryfikowanych informacjach, m.in. z IMGW, urzędu gminy i OSP. Uzupełnieniem są ulotki, plakaty, instrukcja dołączenia do kanału oraz numer kontaktowy do zgłaszania sytuacji wymagających uwagi.

Stały i zastępowalny zespół odpowiedzialny za komunikację – minimum 3 osoby pełniące dyżur, znające zasady publikowania komunikatów i potrafiące korzystać z przygotowanych wcześniej wzorów wiadomości. Taka obsada zapewnia ciągłość działania kanału informacyjnego i umożliwia zastępstwo w przypadku nieobecności jednej z osób.

Łączność zastępcza i zasilanie – dostosowane do lokalnych możliwości i potrzeb, regularnie sprawdzane podczas ćwiczeń**.**

Karty Mieszkańca i Mieszkanki – karta służy do dobrowolnego zgłoszenia potrzeby szczególnego wsparcia w sytuacji kryzysowej. Zawiera dane kontaktowe, lokalizację oraz krótką informację o potrzebach, ułatwiając zaplanowanie i koordynację pomocy.

Lokalna Grupa Wsparcia Kryzysowego (LGWK) – rozpoznawanie pilnych potrzeb mieszkańców, przekazywanie zgłoszeń do odpowiednich instytucji i organizowanie doraźnego wsparcia we współpracy z lokalnymi partnerami. Jej istotą jest wykorzystanie zaufania i relacji budowanych w społeczności, które ułatwiają osobom potrzebującym zwrócenie się po pomoc. Ważną rolę odgrywa również sprawczość członków grupy, którzy dzięki swojej pozycji, znajomości lokalnych potrzeb i kontaktom mogą szybko inicjować konkretne działania. Powołanie LGWK nie jest jednak warunkiem uruchomienia bazowej wersji tworzonego Systemu Komunikacji Kryzysowej.

> **Otworzyć taką grupę, która będzie otwarta na mieszkańców. Będzie prowadziła działania, pogadanki, żeby zbudować wśród mieszkańców i społeczeństwa myślenie nie tylko o sobie, ale też o innych. (...)**
>
> **A już samo utworzenia grupy tych ekspertów i grupy wsparcia dla mieszkańców, to już będzie efekt finalny, który będzie tylko na plus działał dla wszystkich, od mieszkańców po nas.**
>
> **Liczymy, że będzie ona najmniej potrzebna. Natomiast fajnie, że to powstało i liczymy, że to utrzymamy z mieszkańcami razem i będziemy w tym kierunku dalej działać.**
>
> **– uczestnik projektu**

System powiadamiania sąsiedzkiego – kontakt telefoniczny, bezpośredni lub przez sąsiadów z osobami, które nie korzystają z internetu, nie mają smartfona lub mogą nie dotrzeć do nich komunikaty publikowane w aplikacjach i mediach społecznościowych.

Do tworzenia **Systemu Komunikacji Kryzysowej** można zaprosić OSP, sołtysa lub sołtyskę, radę sołecką, mieszkańców i lokalnych liderów oraz przedstawicieli samorządu gminnego. Ważna jest również współpraca

z właściwymi strukturami zarządzania kryzysowego, szczególnie w zakresie weryfikowania informacji, uzgadniania komunikatów i ustalania zasad ich przekazywania.

Poniżej przedstawiamy **kolejne kroki** wdrożenia **Systemu Komunikacji Kryzysowej**.

Krok 1. Zbudujcie zespół i ustalcie odpowiedzialność

W zależności od lokalnych uwarunkowań i potrzeb do współpracy warto zaprosić KGW, GOPS, OSP, przedstawicieli szkół, bibliotekę, lokalnych partnerów, dom kultury, organizacje społeczne, wolontariuszy i osoby, które będą regularnie obsługiwać kanał informacyjny. Warto pamiętać o tym, aby wyznaczyć kilka dodatkowo przeszkolonych osób na wypadek nieobecności jednej z tych obsługujących kanał. Trzeba zdecydować o tym, kto zatwierdza komunikaty, kto je publikuje, kto kontaktuje się z mieszkańcami bez internetu i kto przyjmuje zgłoszenia o potrzebie pomocy.

Efekt: lista konkretnych osób, zastępstw i zadań.

Krok 2. Ustalcie źródła i zasady przekazywania komunikatów

Określcie wiarygodne źródła informacji: oficjalne ostrzeżenia IMGW, komunikaty gminy i informacje przekazywane przez właściwe służby. Ustalcie sposób weryfikacji, publikacji, aktualizacji i odwoływania komunikatów.

- Każdy komunikat powinien wskazywać: czego dotyczy, jakiego obszaru, kiedy został wydany, co należy zrobić i skąd pochodzi informacja.
- Przygotujcie krótkie szablony i procedurę postępowania, gdy pierwsza osoba prowadząca kanał jest niedostępna.

Efekt: prosty regulamin publikacji oraz gotowe wzory komunikatów.

Krok 3. Uruchomcie kanał

Załóżcie lokalny kanał ostrzeżeń, przydzielcie uprawnienia, przygotujcie opis, zasady używania i link do obserwowania.

Efekt: czynny kanał informacyjny.

Krok 4. Kontakt bezpośredni

Wskażcie odrębną drogę kontaktu zwrotnego: numer telefonu, dyżur w OSP lub kontakt z wyznaczoną osobą. Ustalcie, jak przekazać sprawę do GOPS, urzędu gminy, służb albo Lokalnej Grupy Wsparcia Kryzysowego i kto informuje mieszkańca o dalszych krokach.

Efekt: niezależna droga zgłoszeń i procedura przekazywania potrzeb.

Krok 5. Zorganizujcie kontakt z osobami bez internetu

Wykorzystajcie kontakty sąsiedzkie, rozmowy telefoniczne i spotkania w miejscowości. Karty Mieszkańca i Mieszkanki mogą służyć do dobrowolnego zgłoszenia potrzeby szczególnego wsparcia w sytuacji kryzysowej. Powinny być wypełniane samodzielnie przez zainteresowane osoby, które decydują, jakie informacje przekazują i komu. Zadbajcie o bezpieczne przechowywanie danych i ograniczenie dostępu do nich wyłącznie do osób upoważnionych.

Jeśli chcecie prowadzić dobrowolny rejestr mieszkańców i mieszkanek potrzebujących dodatkowego wsparcia, wcześniej ustalcie zasady przetwarzania i ochrony danych: administratora, podstawę prawną, zakres zbieranych informacji, osoby uprawnione do dostępu oraz sposób przechowywania i usuwania danych. Skonsultujcie te kwestie z inspektorem ochrony danych lub kompetentnym specjalistą.

Efekt: uzgodniony sposób bezpiecznego docierania do mieszkańców, także bez aplikacji.

Krok 6. Zadbajcie o promocję Systemu Komunikacji Kryzysowej

Poinformujcie mieszkańców o kanale i sposobie zgłaszania potrzeb: podczas szkoleń, zebrań wiejskich, przez OSP, sołtysa, KGW i lokalne instytucje.

Efekt: zestaw obserwacji dotyczących zasięgu komunikacji.

Krok 7. Testujcie system i utrzymujcie jego gotowość

Przetestujcie publikację ostrzeżenia, zastępstwo operatora, kontakt z osobą bez internetu i przekazanie przykładowej prośby o pomoc. Sprawdźcie, czy informacje były zrozumiałe, dotarły do odbiorców, a zgłoszenia trafiły do właściwych osób. Uzupełnijcie braki, aktualizujcie listę kontaktową zgodnie z zasadami ochrony danych, przeglądajcie uprawnienia administratorów i powtarzajcie ćwiczenia.

> **Efekt:** zestaw obserwacji dotyczących funkcjonowania sieci wsparcia, wprowadzone usprawnienia oraz ustalony plan regularnych testów

Sprawnie działający **System** powinien zadziałać w kryzysie zgodnie z poniższymi założeniami.

A. Przekazanie ostrzeżenia

- Odbierzcie i zweryfikujcie komunikat w oficjalnym źródle.
- Przygotujcie krótką wiadomość: zagrożenie, obszar, czas, zalecane działanie i źródło.
- Opublikujcie wiadomość na kanale oraz uruchomcie równoległy kontakt z mieszkańcami bez internetu.
- Aktualizujcie komunikaty, gdy zmienia się sytuacja; nie publikujcie niepotwierdzonych informacji.

B. Zgłoszenie lub zauważenie potrzeby pomocy

- Mieszkaniec kontaktuje się z wyznaczoną osobą lub potrzeba zostaje rozpoznana podczas kontaktu sąsiedzkiego.
- Osoba przyjmująca zgłoszenie sprawdza, czego pilnie potrzeba i czy występuje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia.
- W sprawach nagłych wzywa się odpowiednie służby; w pozostałych sprawach przekazuje potrzebę właściwej instytucji lub Lokalnej Grupie Wsparcia Kryzysowego.
- Gdy jest to możliwe i bezpieczne, sprawdza się, czy osoba otrzymała informację i czy pomoc została zorganizowana.

Schemat wsparcia: zgłoszenie lub zauważenie potrzeby → rozpoznanie → określenie możliwości pomocy → przekazanie sprawy i działanie → sprawdzenie rezultatu.

Na koniec warto przeprowadzić symulację, aby móc odpowiedzieć na poniższe pytania:

- Czy każdy operator potrafi samodzielnie opublikować i zaktualizować komunikat?
- Czy źródła informacji i zasady weryfikacji są jasne?

- Czy mieszkańcy wiedzą, gdzie otrzymywać informacje i gdzie zgłaszać potrzeby?
- Czy możliwe jest dotarcie do osób niekorzystających z internetu?
- Czy dane mieszkańców są gromadzone i udostępniane wyłącznie w uzasadnionym, zgodnym z prawem zakresie?
- Czy przetestowano scenariusz awarii internetu lub zasilania?

Dobrze mierzyć czas publikacji komunikatu, skuteczność dotarcia do różnych grup odbiorców, liczbę przeszkolonych zastępców, poprawność przekazania zgłoszeń i liczbę niewyjaśnionych problemów.

Jeśli zainteresowało Ciebie wdrożone rozwiązanie poczytaj o nim więcej tutaj:

Informacja o kanale

Zobacz post

Zaproszenie do dołączenia do kanału

Zobacz post

fundacja stocznia

System Komunikacji Kryzysowej

European Climate Foundation

1 Na czym polega to rozwiązanie?

System Komunikacji Kryzysowej to lokalnie uzgodniony sposób przekazywania mieszkańcom i mieszkankom wiarygodnych informacji o zagrożeniach, docierania do osób, które nie korzystają z internetu oraz przekazywania zgłoszeń o potrzebie pomocy właściwym osobom i instytucjom.

Rozwiązanie łączy kanał informacyjny, sieć kontaktów sąsiedzkich i odrębną drogę zgłaszania potrzeb. W ramach rozwiązania możliwe jest utworzenie Lokalnej Grupy Wsparcia Kryzysowego (LGWK), która pomaga organizować doraźne wsparcie po pożarze, podtopieniu, awarii prądu lub innym nagłym zdarzeniu.

2 Kluczowe elementy rozwiązania

- Domowa torba ratunkowa
- Lista przykładowego wyposażenia toreb ratunkowych
- Rozmowa i wspólna nauka w trakcie spotkań
- Dyżury OSP poświęcone bezpieczeństwu i odporności
- Wydrukowane Karty Rodzinnych Planów Awaryjnych
- Urządzenie wielofunkcyjne
- Papierowa lista ważnych numerów telefonu
- Regularna aktualizacja danych

3 Kogo zaprosić do współpracy?

- OSP, MDP
- mieszkańcy i mieszkanki
- organizacje społeczne, wolontariusze i wolontariuszki, przedsiębiorstwa
- samorząd gminny
- sołtysi/-ki i rady sołeckie
- Koła Gospodyń Wiejskich
- Lokalne Grupy Wsparcia Kryzysowego
- szkoły, biblioteki, domy kultury, parafie

4 Narada Lokalna o Odporności

Zorganizujcie spotkanie w Waszej miejcowości, podczas którego wspólnie przeanalizujecie zagrożenia, sprawdzicie dostępne zasoby i poszukacie sposobów na lepsze przygotowanie społeczności do sytuacji kryzysowych. Przed spotkaniem przygotujcie wstępną diagnozę lokalnej sytuacji, a podczas rozmowy uzupełnijcie ją o doświadczenia, wiedzę i różne perspektywy uczestników.

Efektem spotkania powinny być: lista najważniejszych zagrożeń i ich możliwych konsekwencji, przegląd istniejących procedur i tego, jak sprawdzają się w praktyce, oraz rozpoznanie lokalnych zasobów, mocnych stron i braków w przygotowaniu społeczności. Na podstawie diagnozy sprawdźcie, czy **System Komunikacji Kryzysowej** jest rozwiązaniem, którego Wasza społeczność rzeczywiście potrzebuje. Jeśli tak, zaplanujcie kolejne kroki jego utworzenia.

TO WY DECYDUJECIE O OSTATECZNYM KSZTAŁCIE ROZWIĄZANIA

Rozwiązanie krok po kroku

1. **Zbudujcie lokalny zespół**
   Zbierzcie osoby o różnych kompetencjach, które są gotowe do współpracy.
2. **Zasady przekazywania komunikatów**
   Przygotujcie regulamin publikacji oraz gotowe wzory komunikatów.
3. **Uruchomienie kanału informacyjnego**
   Załóżcie lokalny kanał ostrzeżeń (dowolny komunikator). Przydzielcie uprawnienia, przygotujcie opis, zasady używania i link do obserwowania.
4. **Kontakt bezpośredni**
   Wskażcie alternatywną możliwość zgłaszania potrzeb bezpośrednio do operatorów, np. w trakcie dyżuru OSP.
5. **Zbudujcie lokalna sieć sąsiedzką**
   Wykorzystajcie kontakty sąsiedzkie, rozmowy telefoniczne i lokalne spotkania do zgłaszania operatorom swoich potrzeb związanych ze wsparciem w czasie kryzysu.
6. **Promujcie system**
   Informujcie mieszkanki i mieszkanki o istnieniu systemu. Powiadomcie wszystkich partnerów lokalnych. Sprawdzajcie realny zasięg komunikacji.
7. **Testujcie system i utrzymujcie gotowość**
   Przetestujcie publikację ostrzeżenia, zastępstwo operatora, kontakt z osobą bez internetu i przekazanie przykładowej prośby o pomoc.

Kiedy System jest gotowy do działania?

- ✓ Operatorzy kanału potrafią publikować komunikaty.
- ✓ Źródła i zasady weryfikacji są jasne i przejrzyste.
- ✓ Mieszkańcy i mieszkanki mają dostęp do wiarygodnych kanałów kontaktu.
- ✓ Docieramy też skutecznie do osób pozbawionych łączności.

Niezbędne narzędzia i zasoby:

- ✓ kanał informacyjny
- ✓ operatorzy kanału (min. 3 osoby na zmianę)
- ✓ lista sprawdzonych źródeł informacji
- ✓ przygotowane wzory komunikatów
- ✓ urządzenie wielofunkcyjne
- ✓ łączność zastępcza i zasilanie

Lokalny System Ratunkowy

Lokalny System Ratunkowy to sposób wzmacniania **gotowości mieszkańców i mieszkanek do udzielania pierwszej pomocy**, szczególnie wtedy, gdy dojazd służb jest utrudniony przez zdarzenia pogodowe, zablokowane drogi lub problemy z łącznością. Łączy praktyczne szkolenia dla społeczności z zapewnieniem łatwego dostępu do wybranego sprzętu ratującego życie oraz podstawowych materiałów opatrunkowych. Jego podstawą są trzy uzupełniające się filary: **wiedza i umiejętności, dostępność sprzętu w przestrzeni publicznej oraz odpowiednie przygotowanie lokalnych służb.** Zachęcamy, aby decyzję o wdrożeniu tego rozwiązania (inicjatywy) poprzedził proces diagnostyczny, włączający różne osoby i instytucje w rozmowę podczas zorganizowanej **narady obywatelskiej** – będzie to okazja do analizy zagrożeń, posiadanych zasobów, luk w systemie i potencjalnych rozwiązań (str. 14).

Rozwiązanie jest **przeznaczone dla wszystkich mieszkańców i mieszkanek**, którzy mogą znaleźć się w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia albo być świadkami takiego zdarzenia. W szczególności dla:

- osób zainteresowanych zdobyciem praktycznych umiejętności udzielania pierwszej pomocy;
- osób, które w sytuacji nagłej mogą jako pierwsze znaleźć się przy osobie poszkodowanej;
- przedstawicielom i przedstawicielkom OSP i Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych (MDP);
- lokalnych liderów i liderek oraz organizatorów i organizatorek wydarzeń, którzy mogą pomóc upowszechniać wiedzę o sprzęcie.

Szczególną uwagę warto poświęcić miejscowościom, w których czas dojazdu profesjonalnych służb ratunkowych może być wydłużony lub występują zakłócenia łączności.

Na to rozwiązanie składa się kilka kluczowych **elementów**, które warto uwzględnić przy planowaniu uruchomienia własnego **Lokalnego Systemu Ratunkowego**. Są to między innymi:

Praktyczne szkolenia mieszkanek i mieszkańców – otwarte warsztaty pierwszej pomocy, resuscytacji krążeniowo-oddechowej (RKO), użycia AED oraz reagowania na zadławienia i krwotoki.

Specjalistyczny sprzęt szkoleniowy – trenażery i fantomy umożliwiające praktyczne ćwiczenia bez wykorzystywania sprzętu przeznaczonego do rzeczywistych działań ratunkowych.

Dostęp do sprzętu ratunkowego – w zależności od lokalnych potrzeb: publicznie dostępny AED w odpowiedniej obudowie oraz apteczka z materiałami opatrunkowymi. Ważne są widoczność, dostępność również poza godzinami pracy budynku oraz stała opieka nad wyposażeniem.

> **(...) my jako Ochotnicza Straż Pożarna mamy swoje AED, które jest w naszym wozie. Ale my jesteśmy normalnymi ludźmi, my pracujemy, każdy gdzieś pracuje, nie zawsze jest ktoś na miejscu, kto mógłby otworzyć tę remizę, a przy nagłym zatrzymaniu krążenia najważniejsze są te pierwsze sekundy.**
> **Jak ludzie zaczną się zbiegać po ten automatyczny zewnętrzny defibrylator, on ma wbudowany alarm, zacznie piszczeć, to ktoś, kto wie, jak tego użyć, to po prostu wyjdzie i pomoże. I to jest ważne, że ludzie będą mogli sobie pomagać nawzajem.**
> **Zanim dojadą służby (...) ludzie mogą prowadzić poprawną resuscytację krążeniową z wykorzystaniem automatycznego zewnętrznego defibrylatora.**
>
> **– uczestnik projektu**

Przygotowanie OSP – analiza potrzeb i braków sprzętowych oraz uzupełnianie wyposażenia jednostek, np. zestawów ratownictwa medycznego PSPR1 (zawierających m.in. materiały opatrunkowe oraz sprzęt do tlenoterapii i resuscytacji).

Sprzęt do unieruchamiania i stabilizacji osób poszkodowanych – obejmujący m.in. deski ortopedyczne i szyny unieruchamiające (np. szyny Kramera), które pomagają zabezpieczyć poszkodowanego przed transportem.

Regularne przeglądy sprzętu ratunkowego – kontrola stanu technicznego, kompletności, terminów ważności materiałów oraz gotowości sprzętu do użycia.

Karty Mieszkańca i Mieszkanki – karta służy do dobrowolnego zgłoszenia potrzeby szczególnego wsparcia w sytuacji kryzysowej. Zawiera dane kontaktowe, lokalizację oraz krótką informację o potrzebach, ułatwiając zaplanowanie i koordynację pomocy.

Samo zainstalowanie AED lub apteczki nie jest jeszcze kompletnym systemem. Mieszkańcy muszą wiedzieć, gdzie sprzęt się znajduje, jak go użyć i jak wezwać pomoc.

Z inicjatywą powstania **Lokalnego Systemu Ratunkowego** może wyjść OSP, sołtys lub sołtyska, mieszkanki i mieszkańcy, MDP albo lokalna organizacja. Do wdrażania rozwiązania można zaprosić zaangażowane w życie społeczności instytucje, organizacje społeczne oraz grupy nieformalne:

- OSP oraz osoby odpowiedzialne w jednostce za szkolenia, wyposażenie i przeglądy sprzętu;
- sołtyski i sołtysów, rady sołeckie oraz przedstawicielki i przedstawicieli samorządu gminnego – do uzgodnienia lokalizacji i promocji działań;

- mieszkanki i mieszkańców, MDP, szkoły, KGW, organizacje społeczne i wolontariuszki oraz wolontariuszy – do udziału w działaniach i upowszechniania szkoleń;
- osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia szkoleń oraz konsultacji technicznych;
- właścicielki i właściciele lub zarządców budynków, w których umieszczono urządzenia, a także serwisy i dostawców sprzętu.

Warto z góry wyznaczyć osobę odpowiedzialną za opiekę nad każdym urządzeniem oraz ustalić zasady zastępstwa. Młodzież może wspierać promocję i uczestniczyć w pokazach pod nadzorem dorosłych, ale nie należy powierzać jej czynności wymagających odpowiednich uprawnień lub wiążących się z ryzykiem dla zdrowia i bezpieczeństwa.

Prześledźcie **kolejne kroki** wdrożenia **Lokalnego Systemu Ratunkowego.**

Krok 1. Zbudujcie zespół i podzielcie odpowiedzialność

Zaproście partnerów, wskażcie koordynatora oraz osoby odpowiadające za lokalizację sprzętu, szkolenia, promocję i utrzymanie wyposażenia. Ustalcie współpracę z właścicielem budynku i samorządem.

Efekt: zespół z nazwiskami, zadaniami i osobami zastępującymi.

Krok 2. Wybierzcie zakres systemu i miejsce

Na podstawie diagnozy zdecydujcie, jakie elementy są potrzebne: publiczny AED, ogólnodostępny punkt z materiałami opatrunkowymi, sprzęt szkoleniowy, doposażenie OSP czy połączenie kilku działań.

Wybierzcie miejsca widoczne, bezpieczne i dostępne dla mieszkańców. Ustalcie zasady dostępu przez całą dobę, jeśli taki jest cel. Przy wyborze AED sprawdźcie wymagania producenta dotyczące montażu i warunków przechowywania.

Efekt: uzgodniony zakres zakupów, miejsce instalacji i plan dostępności.

Krok 3. Nawiążcie współpracę z gminą

Uzgodnijcie z samorządem zakres wsparcia, możliwe lokalizacje sprzętu oraz finansowanie zakupu brakujących elementów systemu.

Efekt: ustalone zasady współpracy z gminą.

Krok 4. Zadbajcie o dodatkowe źródła finansowania

Poszukajcie lokalnych sponsorek i sponsorów, zorganizujcie zbiórkę lub przygotujcie wniosek o dofinansowanie z dostępnych programów grantowych.

Efekt: dodatkowe źródła finansowania.

Krok 5. Zadbajcie o montaż, oznakowanie i utrzymanie

Pozyskajcie sprzęt, zlećcie prawidłowy montaż, oznakujcie lokalizację i poinformujcie o niej mieszkańców. Ustalcie harmonogram kontroli gotowości urządzenia, stanu baterii i elektrod AED, terminów ważności materiałów oraz uzupełniania zużytego wyposażenia.

Nie obiecujcie automatycznego alarmowania ratowników bez sprawdzenia wymagań technicznych, zasilania i rzeczywistej dostępności łączności.

Efekt: sprzęt dostępny we wskazanym miejscu i przypisana osoba odpowiedzialna za przeglądy.

Krok 6. Przeprowadźcie otwarte szkolenia

Zorganizujcie warsztaty z pierwszej pomocy, RKO i korzystania z AED, używając trenażerów i scenariuszy ćwiczeń. Uwzględnijcie mieszkańców, seniorów i młodzież MDP. Wykorzystajcie różne kanały zaproszeń: plakaty, ogłoszenia, media społecznościowe, szkołę i kontakty sąsiedzkie.

Zadbajcie, aby szkolenia prowadzili odpowiednio przygotowani instruktorzy, a młodzież miała bezpieczne role dopasowane do wieku.

Efekt: mieszkańcy znają lokalizację sprzętu i przećwiczyli podstawowe działania.

Krok 7. Przetestujcie rozwiązanie i utrzymujcie gotowość

Przeprowadźcie proste ćwiczenie sprawdzające, jak szybko można znaleźć AED lub materiały opatrunkowe, kto po nie sięga, czy obudowa jest dostępna oraz czy osoby uczestniczące znają sposób wezwania pomocy i potrafią wykonać ćwiczenia na trenażerze.

Zapiszcie problemy związane z lokalizacją, oznakowaniem, komunikacją, dostępnością i obsługą urządzeń. Na tej podstawie wprowadźcie niezbędne poprawki.

Zadbajcie o stałą gotowość systemu: kontrolujcie sprzęt zgodnie z zaleceniami producentów, uzupełniajcie materiały, aktualizujcie informacje o lokalizacji i organizujcie regularne szkolenia. Po każdym użyciu sprzętu zapewnijcie jego przywrócenie do gotowości. Okresowo sprawdzajcie również, czy mieszkanki i mieszkańcy wiedzą, gdzie znaleźć sprzęt oraz czy osoby odpowiedzialne za jego obsługę mogą się wzajemnie zastępować.

Efekt: lista wniosków i koniecznych poprawek, wynik testu dostępności oraz plan utrzymania sprzętu, szkoleń i regularnej oceny gotowości.

Aby potwierdzić, że **System** zadziała w sytuacji zagrożenia, warto przeprowadzić symulację, ćwiczenie i sprawdzić:

- Czy mieszkańcy potrafią szybko odnaleźć AED lub punkt z materiałami opatrunkowymi?
- Czy sprzęt jest dostępny we wskazanych godzinach, właściwie oznakowany i sprawny?
- Czy wyznaczono opiekuna sprzętu i osobę, która może go zastąpić?
- Czy mieszkańcy znają numer alarmowy oraz zasady zgłaszania zdarzeń?
- Czy uczestnicy potrafią przećwiczyć podstawowe działania na trenażerze?
- Czy szkolenia są powtarzane i docierają do nowych mieszkańców?
- Czy zespół potrafi wyciągnąć wnioski i poprawić organizację po ćwiczeniu?

Jeśli zainteresowało Ciebie wdrożone rozwiązanie poczytaj o nim więcej tutaj:

OSP Żelazna Góra

Informowanie mieszkańców o wydarzeniach

Promocja wydarzenia na profilu wójta gminy

Promocja wydarzenia na profilu OSP

Informacje o wydarzeniach – KGW Warmianki Żelazna Góra

Zaproszenie na wydarzenie podsumowujące

Zaproszenie na wydarzenie wieńczące wdrożenie

OSP Lipowina

Uruchomienie AED i szkolenie mieszkańców

Defibrylator AED zainstalowany w Lipowinie

Montaż AED – współpraca OSP, samorządu i mieszkańców

AED w Lipowinie – informacja w mediach lokalnych

Szkolenia mieszkańców

Zaproszenie mieszkańców na praktyczne szkolenie z pierwszej pomocy

Relacja z pierwszego spotkania mieszkańców z AED

Zakończenie projektu

Zaproszenie na finał projektu

OSP Brzydowo

Szkolenia mieszkańców z pierwszej pomocy

Zaproszenie na szkolenie z pierwszej pomocy

Szkolenie z pierwszej pomocy

OSP Miłomłyn

Spotkanie edukacyjne

Zaproszenie na spotkanie o bezpieczeństwie, przygotowaniu na kryzysy oraz AED i RKO

Szkolenie z ochrony ludności

Zaproszenie na szkolenie z alarmowania, obsługi czujek i pierwszej pomocy

Relacja ze szkolenia mieszkańców z ochrony ludności i reagowania na zagrożenia

Relacja ze szkolenia – dodatkowa publikacja OSP

fundacja stocznia

Lokalny System Ratunkowy

European Climate Foundation

1 Na czym polega to rozwiązanie?

Lokalny System Ratunkowy to sposób wzmacniania gotowości mieszkańców i mieszkanek do udzielania pierwszej pomocy, szczególnie wtedy, gdy dojazd służb jest utrudniony przez zdarzenia pogodowe, zablokowane drogi lub problemy z łącznością. Łączy praktyczne szkolenia dla społeczności z zapewnieniem łatwego dostępu do wybranego sprzętu ratującego życie oraz podstawowych materiałów opatrunkowych. Jego podstawą są trzy uzupełniające się filary: wiedza i umiejętności, dostępność sprzętu w przestrzeni publicznej oraz odpowiednie przygotowanie lokalnych służb.

2 Kluczowe elementy rozwiązania

- **Otwarte warsztaty pierwszej pomocy**
- **Zestaw PSP 1 na wyposażeniu OSP**
- **Specjalistyczny sprzęt szkoleniowy (trenażery i fantomy)**
- **Sprzet do stabilizacji i transportu osób poszkodowanych**
- **Publicznie dostępny defibrylator AED**
- **Regularne przeglądy sprzętu ratunkowego**
- **Ogólnodostępna apteczka z materiałami opatrunkowymi**
- **Karty z informacjami o osobach wymagających opieki specjalistycznej**

3 Kogo zaprosić do współpracy?

- OSP, MDP
- sołtysi/-ki i rady sołeckie
- przedsiębiorstwa
- Koła Gospodyń Wiejskich
- organizacje społeczne, wolontariusze i wolontariuszki
- harcerze i harcerki
- samorząd gminny
- szkoły, biblioteki, domy kultury, parafie

4 Narada Lokalna o Odporności

Zorganizujcie spotkanie w Waszej miejscowości, podczas którego wspólnie przeanalizujecie zagrożenia, sprawdzicie dostępne zasoby i poszukacie sposobów na lepsze przygotowanie społeczności do sytuacji kryzysowych. Przed spotkaniem przygotujcie wstępną diagnozę lokalnej sytuacji, a podczas rozmowy uzupełnijcie ją o doświadczenia, wiedzę i różne perspektywy uczestników i uczestniczek.

Efektem spotkania powinny być: lista najważniejszych zagrożeń i ich możliwych konsekwencji, przegląd istniejących procedur i tego, jak sprawdzają się w praktyce, oraz rozpoznanie lokalnych zasobów, mocnych stron i braków w przygotowaniu społeczności. Na podstawie diagnozy sprawdźcie, czy **Lokalny System Ratunkowy** jest rozwiązaniem, którego Wasza społeczność rzeczywiście potrzebuje. Jeśli tak, zaplanujcie kolejne kroki jego utworzenia.

TO WY DECYDUJECIE O OSTATECZNYM KSZTAŁCIE ROZWIĄZANIA

Rozwiązanie krok po kroku

1. **Zbudujcie lokalny zespół**
   Zbierzcie osoby o różnych kompetencjach, które są gotowe do współpracy.
2. **Określcie zakres systemu**
   Wskażcie kluczowe elementy systemu, dostosowując ich wybór do dostępnego budżetu.
3. **Nawiążcie współpracę z gminą**
   Pozyskajcie wsparcie finansowe na zakup brakujących elementów systemu.
4. **Zadbajcie o dodatkowe fundusze**
   Poszukajcie sponsorów, zorganizujcie zbiórkę lub przygotujcie wniosek o dofinansowanie.
5. **Montaż AED i apteczki**
   Umieśćcie sprzęt w miejscu dostępnym, oznakujcie jego lokalizację i poinformujcie o niej społeczność lokalną.
6. **Przeprowadźcie otwarte szkolenia z pierwszej pomocy**
   Docierajcie różnymi kanałami do osób z Waszej miejscowości. Ćwiczcie na trenażerach.
7. **Testujcie rozwiązanie**
   Okresowo sprawdzajcie, czy mieszkańcy i mieszkanki wiedzą, gdzie znajduje się sprzęt i jak go używać.

Kiedy System jest gotowy do działania?

- ☑ Sprzęt jest dostępny i oznakowany.
- ☑ Mieszkańcy i mieszkanki znają lokalizację urządzeń.
- ☑ Sprzęt jest pod opieką i przechodzi regularne przeglądy.
- ☑ Mieszkańcy i mieszkanki potrafią udzielić pierwszej pomocy i użyć AED.

Po każdym uruchomieniu Systemu:

- ☑ sprawdzajcie stan techniczny sprzętu
- ☑ uzupełniajcie materiały
- ☑ organizujcie regularne szkolenia
- ☑ zabezpieczcie środki finansowe na utrzymanie i rozwój Systemu

Domownicy w gotowości!

Domownicy w gotowości! to lokalna inicjatywa, która zachęca mieszkańców do przygotowania siebie i swoich bliskich na sytuacje kryzysowe. Jej podstawą są dwa praktyczne narzędzia: **domowa torba ratunkowa z najpotrzebniejszym wyposażeniem** oraz **rodzinny plan awaryjny**, określający sposób kontaktowania się i postępowania w razie zagrożenia. OSP organizuje spotkania, podczas których mieszkańcy zdobywają wiedzę, wymieniają się doświadczeniami oraz **prezentują strażakom wyposażenie, które już posiadają w swoich domach**. Otrzymują również **wzory planów awaryjnych** oraz pomoc w ich wypełnieniu i zalaminowaniu. Mieszkańcy i mieszkanki sprawdzają, czym już dysponują, czego im brakuje i co mogą zrobić, aby lepiej poradzić sobie w pierwszych godzinach lub dniach kryzysu. Zachęcamy, aby decyzję o wdrożeniu tego rozwiązania (inicjatywy) poprzedził proces diagnostyczny, włączający różne osoby i instytucje w rozmowę podczas zorganizowanej **narady obywatelskiej** – będzie to okazja do analizy zagrożeń, posiadanych zasobów, luk w systemie i potencjalnych rozwiązań (str. 14). Rozwiązanie można wdrażać poprzez **otwarte spotkania**, krótkie **pokazy** i wspólne wypełnianie wzorów planów, a następnie przez **dyżury** pomagające aktualizować informacje.

> **(...) przygotowaliśmy takie torby, których nie nazwaliśmy plecakiem ewakuacyjnym, tylko taką domową torbą ratunkową, żeby nie straszyć, że tak powiem, mieszkańców ewakuacją, ale uświadomić im, że warto jest przygotować sobie coś takiego.**
>
> **Nawet na wypadek choroby (...) albo po prostu braku prądu na jeden czy dwa dni. Torbę, gdzie mamy takie najpotrzebniejsze rzeczy czy właśnie jakieś awaryjne źródło prądu.**
>
> **– uczestnik projektu**

Rozwiązanie jest przeznaczone **dla wszystkich mieszkańców i mieszkanek** niezależnie od wieku i doświadczenia. W szczególności:

- osobom, które chcą przygotować pierwszy, podstawowy zestaw rzeczy na wypadek awarii lub konieczności nagłego wyjazdu;
- rodzinom, które nie ustaliły sposobów kontaktu i miejsca spotkania na wypadek rozdzielenia;
- mieszkankom i mieszkańcom z ograniczonym dostępem do internetu lub możliwościami samodzielnego drukowania dokumentów;
- sąsiadkom i sąsiadom, którzy chcą wzajemnie zachęcać się do prowadzenia przygotowań, bez budowania poczucia zagrożenia.

Do projektu szczególnie warto zaprosić rodziny z dziećmi, osoby mieszkające samotnie, seniorki i seniorów oraz osoby, które mogą potrzebować dodatkowego wsparcia w sytuacji kryzysowej.

Na to rozwiązanie składa się kilka kluczowych **elementów**, które warto uwzględnić przy planowaniu uruchomienia własnej inicjatywy **Domownicy w gotowości!**. Są to między innymi:

Domowa torba ratunkowa – praktyczny „punkt startowy" do zgromadzenia najpotrzebniejszych rzeczy w jednym znanym miejscu, np. latarki, radia, baterii, powerbanku i podstawowych materiałów. Zawartość należy dopasować do potrzeb domowników.

Przykładowa lista wyposażenia domowej torby ratunkowej – zestawienie podstawowych rzeczy przydatnych w sytuacji awarii, ewakuacji lub nagłego wyjazdu, z możliwością dostosowania zawartości do potrzeb domowników, w tym dzieci, seniorek i seniorów oraz zwierząt.

Rodzinny plan awaryjny – numery kontaktowe spisane również na papierze, uzgodnione miejsce spotkania, sposób postępowania przy braku zasięgu i zadania domowników. W planie należy uwzględnić dzieci, zwierzęta oraz osoby, które mogą potrzebować pomocy.

Ochrona ważnych informacji – przygotowanie kopii niezbędnych dokumentów i umieszczenie ich w bezpiecznym miejscu; nie laminujemy oryginałów. Aktualizowane plany można przechowywać w koszulce lub wodoodpornej teczce.

Nawyk aktualizacji – sprawdzanie planu, baterii, zapasów i wyposażenia, szczególnie po zmianach numerów telefonów, składu rodziny i miejsca zamieszkania.

Wspólna nauka i rozmowa – spotkania mieszkanek i mieszkańców, wymiana doświadczeń oraz testowanie prostych działań w spokojnych warunkach.

Urządzenie wielofunkcyjne – dostępne dla mieszkańców i mieszkanek urządzenie umożliwiające drukowanie i kopiowanie dokumentów, planów awaryjnych, list kontaktowych oraz materiałów informacyjnych potrzebnych do przygotowania domowego planu bezpieczeństwa.

Dyżury OSP poświęcone bezpieczeństwu i odporności – regularne spotkania, podczas których mieszkanki i mieszkańcy mogą uzyskać praktyczne wskazówki dotyczące przygotowania na sytuacje kryzysowe, skonsultować rodzinny plan awaryjny, skompletować domową torbę ratunkową i dowiedzieć się, jak postępować w przypadku awarii lub braku łączności.

Lokalną akcję może rozpocząć OSP, sołtys lub sołtyska, rada sołecka albo grupa mieszkanek i mieszkańców. Do wspólnego tworzenia rozwiązania **Domownicy w gotowości!** można zaprosić zaangażowane w życie społeczności instytucje, organizacje społeczne oraz grupy nieformalne:

- OSP oraz osoby prowadzące edukację z zakresu bezpieczeństwa i przygotowania na sytuacje kryzysowe;

- sołtyski i sołtysów, rady sołeckie oraz przedstawicielki i przedstawicieli samorządu;
- szkoły, biblioteki, domy kultury i świetlice – jako miejsca spotkań i prowadzenia działań edukacyjnych;
- KGW, kluby seniorskie, lokalne organizacje społeczne oraz liderki i liderów sąsiedzkich;
- wolontariuszki i wolontariuszy oraz młodzież wspierających promocję i organizację spotkań.

Ważne jest wyznaczenie konkretnych osób odpowiedzialnych za przygotowanie materiałów, prowadzenie spotkań, wsparcie uczestniczek i uczestników oraz organizację ewentualnych dyżurów. Warto zapraszać istniejące grupy mieszkanek i mieszkańców bezpośrednio, nie ograniczając się wyłącznie do ogłoszeń na plakatach.

Poniżej przedstawiamy **kolejne kroki** wdrożenia **Domownicy w gotowości!**

Krok 1. Zorganizujcie zespół

Ustalcie partnerów, osoby prowadzące spotkanie oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie materiałów, wsparcie uczestniczek i uczestników oraz kwestie organizacyjne. Włączcie do działań lokalne organizacje, OSP, samorząd i grupy mieszkańców.

> **Efekt:** zespół organizacyjny, podział zadań i ustalone partnerstwa.

Krok 2. Przygotujcie spotkanie

Opracujcie program spotkania i przygotujcie wzory rodzinnego planu awaryjnego, wydrukowane Karty Rodzinnych Planów Awaryjnych do wypełnienia, przykładową listę rzeczy do torby ratunkowej, pokazową torbę oraz materiały edukacyjne z wiarygodnych źródeł.

Jeżeli planujecie drukowanie lub laminowanie, zapewnijcie miejsce do samodzielnego uzupełniania formularzy i ustalcie zasady ochrony prywatności uczestniczek i uczestników.

> **Efekt:** gotowy program spotkania, komplet materiałów i przygotowana przestrzeń do pracy.

Krok 3. Zaproście mieszkanki i mieszkańców

Zaproście do udziału za pośrednictwem OSP, szkoły, sołectwa, KGW, parafii, klubu seniora, plakatów i kontaktów sąsiedzkich. Podkreślcie, że przygotowanie przydaje się nie tylko podczas ewakuacji, ale także w codziennych sytuacjach, np. podczas choroby, unieruchomienia w domu, awarii prądu czy braku dostępu do wody.

Podczas spotkania pokażcie przykładowe wyposażenie torby ratunkowej i wyjaśnijcie, od czego warto zacząć.

Efekt: mieszkanki i mieszkańcy wiedzą, dlaczego warto się przygotować i jak rozpocząć działania.

Krok 4. Zaproponujcie jedno zadanie do wykonania w domu

Zachęćcie każdą osobę lub rodzinę do wykonania jednego konkretnego kroku, np. sprawdzenia numerów kontaktowych, przygotowania latarki, zebrania ważnych dokumentów lub wyznaczenia miejsca spotkania na wypadek rozdzielenia.

Efekt: pierwsze konkretne działanie zwiększające gotowość gospodarstwa domowego.

Krok 5. Pomóżcie skompletować domową torbę ratunkową

Pokażcie przykładowe rzeczy, które warto zebrać w jednym miejscu: latarkę, zapas baterii lub radio na baterie albo korbkę, powerbank z przewodami, przydatne kontakty zapisane na papierze, podstawowe środki higieniczne i inne elementy wynikające z potrzeb domowników.

Zachęcajcie do wykorzystania posiadanych rzeczy i stopniowego uzupełniania zestawu. Osobno wyjaśnijcie, czym domowa torba ratunkowa różni się od plecaka ewakuacyjnego oraz jak przygotować domowe zapasy, korzystając z oficjalnych zaleceń.

Efekt: rozpoczęty lub skompletowany podstawowy zestaw domowy oraz lista brakujących elementów.

Krok 6. Opracujcie rodzinny plan awaryjny

Pokażcie, jak zapisać numery kontaktowe do domowników i osób zaufanych, ustalić miejsce spotkania blisko domu i poza miejscowością, uzgodnić sposób kontaktu bez internetu oraz podzielić zadania między domowników.

Zachęćcie do omówienia planu z dziećmi i osobami, które mogą potrzebować dodatkowej pomocy. Nie zbierajcie gotowych planów do wspólnej bazy danych – pozostają one własnością rodzin.

Efekt: domownicy mają własny, zrozumiały plan dostępny również bez telefonu.

Krok 7. Zadbajcie o bezpieczne przechowywanie i aktualizację informacji

Udostępnijcie możliwość wydrukowania pustych formularzy, wykonania kopii dokumentów i zabezpieczenia ich w koszulkach lub innych opakowaniach chroniących przed wilgocią. Laminowanie nie jest konieczne; zmienne dane kontaktowe lepiej przechowywać w formie umożliwiającej aktualizację.

Jeśli organizujecie dyżury z laminowaniem, uczestniczki i uczestnicy sami decydują, co udostępniają. Organizatorzy nie powinni fotografować, kopiować ani przechowywać wypełnionych planów zawierających dane osobowe.

Efekt: plan bezpiecznie przechowywany w domu, z możliwością jego regularnej aktualizacji.

Aby potwierdzić, że **Inicjatywa** ma szansę zadziałać w sytuacji zagrożenia, warto po spotkaniu zachęcić każdą rodzinę do sprawdzenia:

- Czy każdy wie, gdzie znajdują się torba, niezbędne dokumenty i ważne rzeczy?
- Czy w domu są najważniejsze rzeczy oraz zapasy dopasowane do potrzeb mieszkańców?
- Czy numery kontaktowe są dostępne także bez telefonu i internetu?
- Czy ustalono miejsca spotkania i sposób kontaktu w razie rozdzielenia?
- Czy plan uwzględnia dzieci, osoby potrzebujące dodatkowej pomocy oraz zwierzęta?
- Czy domownicy omówili lub przećwiczyli plan?
- Czy wiadomo, kiedy sprawdzić i uzupełnić wyposażenie oraz zaktualizować informacje?

Jeśli zainteresowało Ciebie wdrożone rozwiązanie poczytaj o nim więcej tutaj:

Janków Przygodzki

Od Narad Lokalnych do pomysłu na działanie

Podsumowanie narad i zapowiedź wdrożenia rozwiązania

Przygotowanie domowych toreb ratunkowych

Przykładowe wyposażenie torby ratunkowej

Zaproszenie mieszkańców do udziału

Rodzinne plany awaryjne, laminowanie dokumentów i torby ratunkowe

Pilotaż w praktyce i wprowadzanie poprawek

Udostępnianie poprawionych planów, dyżur OSP i odbiór toreb

fundacja stocznia

European Climate Foundation

Domownicy w gotowości!

1 Na czym polega to rozwiązanie?

Domownicy w gotowości! to lokalna inicjatywa, która zachęca mieszkańców do przygotowania siebie i swoich bliskich na sytuacje kryzysowe. Jej podstawą są dwa praktyczne narzędzia: domowa torba ratunkowa z najpotrzebniejszym wyposażeniem oraz rodzinny plan awaryjny, określający sposób kontaktowania się i postępowania w razie zagrożenia.

OSP organizuje spotkania, podczas których mieszkańcy dowiadują się, co warto przygotować, wymieniają się doświadczeniami i prezentują strażakom i strażaczkom wyposażenie, które już mają w domach. Otrzymują również wzory planów awaryjnych oraz pomoc w ich wypełnieniu i zalaminowaniu. Mieszkańcy i mieszkanki sprawdzają, czym już dysponują, czego im brakuje i co mogą zrobić, aby lepiej poradzić sobie w pierwszych godzinach lub dniach kryzysu.

2 Kluczowe elementy rozwiązania

- Domowa torba ratunkowa
- Lista przykładowego wyposażenia toreb ratunkowych
- Rozmowa i wspólna nauka w trakcie spotkań
- Dyżury OSP poświęcone bezpieczeństwu i odporności
- Wydrukowane Karty Rodzinnych Planów Awaryjnych
- Urządzenie wielofunkcyjne
- Papierowa lista ważnych numerów telefonu
- Regularna aktualizacja danych

3 Kogo zaprosić do współpracy?

- OSP, MDP
- mieszkańcy i mieszkanki
- organizacje społeczne, przedsiębiorstwa
- samorząd gminny
- sołtysi/-ki i rady sołeckie
- Koła Gospodyń Wiejskich
- harcerze i harcerki
- szkoły, biblioteki, domy kultury, parafie

4 Narada Lokalna o Odporności

Zorganizujcie spotkanie w Waszej miejcowości, podczas którego wspólnie przeanalizujecie zagrożenia, sprawdzicie dostępne zasoby i poszukacie sposobów na lepsze przygotowanie społeczności do sytuacji kryzysowych. Przed spotkaniem przygotujcie wstępną diagnozę lokalnej sytuacji, a podczas rozmowy uzupełnijcie ją o doświadczenia, wiedzę i różne perspektywy uczestników.

Efektem spotkania powinny być: lista najważniejszych zagrożeń i ich możliwych konsekwencji, przegląd istniejących procedur i tego, jak sprawdzają się w praktyce, oraz rozpoznanie lokalnych zasobów, mocnych stron i braków w przygotowaniu społeczności. Na podstawie diagnozy sprawdźcie, czy **Domownicy w gotowości!** jest rozwiązaniem, którego Wasza społeczność rzeczywiście potrzebuje. Jeśli tak, zaplanujcie kolejne kroki jego utworzenia.

TO WY DECYDUJECIE O OSTATECZNYM KSZTAŁCIE ROZWIĄZANIA

Rozwiązanie krok po kroku

1. **Zbudujcie lokalny zespół**
   Zbierzcie osoby o różnych kompetencjach, które są gotowe do współpracy.
2. **Przygotujcie się na spotkanie**
   Przygotujcie program spotkania, materiały i wydrukowane Karty Rodzinnych Planów Awaryjnych (KRPA).
3. **Spotkajcie się z mieszkańcami**
   Omówcie poziom ich przygotowania na kryzys, zaprezentujcie przykładową torbę ratunkową i rozdajcie KRPA.
4. **Praca domowa**
   Zaproponujcie każdemu wykonanie jednego konkretnego kroku w domu.
5. **Wsparcie w kompletowaniu toreb ratunkowych**
   Zachęcajcie do wykorzystania już posiadanych w domu rzeczy i stopniowego uzupełniania zestawu.
6. **Pomoc w opracowaniu Rodzinnego Planu Awaryjnego**
   Pokażcie jak: zapisać numery, ustalić bezpieczne miejsce spotkania, kontaktować się bez internetu, podzielić zadania domowe itp.
7. **Pomóżcie zabezpieczyć dokumenty**
   Udostępnijcie możliwość wydrukowania pustych formularzy, wykonania kopii dokumentów i zabezpieczenia ich w koszulkach chroniących przed wilgocią. Możecie je też zalaminować.

Kiedy „Domownicy" są rzeczywiście „w gotowości"?

- ☑ Każdy domownik wie, gdzie znajduje się torba ratunkowa.
- ☑ Kontakty do wszystkich domowników są zapisane na papierze.
- ☑ Plan uwzględnia potrzeby wszystkich domowników.
- ☑ Plan został omówiony i sprawdzony w praktyce przez domowników.

Rodzinny Plan Awaryjny

- ☑ lista numerów kontaktowych w wersji papierowej
- ☑ dwa miejsca spotkania: w pobliżu domu i poza najbliższą okolicą
- ☑ spisane zadania wszystkich domowników
- ☑ ustalenia na wypadek braku łączności

Lokalny Punkt Przetrwania

Lokalny Punkt Przetrwania to organizowane przez lokalną społeczność **miejsce**, w którym mieszkańcy i mieszkanki mogą **otrzymać podstawową pomoc podczas kryzysów**, np. długotrwałej przerwy w dostawie prądu, ekstremalnych zjawisk pogodowych czy sytuacji zagrożenia pozostania w domu czy mieszkaniu. Punkt tworzy **lokalny zespół,** w którym każdy ma określone zadania. Jednostka OSP może odpowiadać za przygotowanie techniczne i koordynację działań, Koło Gospodyń Wiejskich za posiłki i napoje, a za opiekę nad osobami korzystającymi z Punktu – wolontariusze i wolontariuszki. Ważną rolę w Punkcie pełni również **patrol sąsiedzki**, który dociera do osób z okolicy szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo. Informuje ich o zagrożeniu, sprawdza sytuację i pomaga zorganizować niezbędne wsparcie. Zachęcamy, aby decyzję o wdrożeniu tego rozwiązania poprzedził proces diagnostyczny, włączający różne osoby i instytucje w rozmowę podczas zorganizowanej **narady obywatelskiej** – będzie to okazja do analizy zagrożeń, posiadanych zasobów, luk w systemie i potencjalnych rozwiązań (str. 14).

> **Jest to nowatorski projekt na terenie naszej gminy, który doskonale ilustruje, jak skuteczne współdziałanie organizacji pozarządowych ze społecznościami lokalnymi realnie zwiększa odporność społeczną w sytuacjach kryzysowych.**
>
> **– wójt gminy**

Na to rozwiązanie składa się kilka kluczowych **elementów**, które warto uwzględnić przy planowaniu uruchomienia własnego **Lokalnego Punktu Przetrwania**. Dostępną przestrzeń, w zależności od skali zagrożenia i liczby osób można wydzielić następujące **strefy funkcjonalne** (możesz uruchomić część tych stref w zależności od zidentyfikowanych potrzeb):

Koordynacja działań i informacja – kontakt z gminą i odpowiednimi służbami, organizacja pracy, przekazywanie sprawdzonych komunikatów o zagrożeniu i dostępnych formach pomocy.

Posiłki i napoje – wydawanie wody, ciepłych napojów i posiłków. KGW może wcześniej przygotować przetwory i weki, które będą mogły zostać wykorzystane w sytuacji kryzysowej.

Bezpieczne miejsce pobytu i noclegu – zapewnienie możliwości ogrzania się i czasowego pobytu mieszkańców i mieszkanek, a także miejsc noclegowych, śpiworów, koców i podstawowych warunków do odpoczynku.

Pierwsza pomoc – pomoc udzielana przez członków OSP, dysponujących sprzętem ratowniczym, w tym defibrylatorem AED, zestawem ratownictwa medycznego PSP R1 (zawierającym m.in. materiały opatrunkowe oraz

sprzęt do tlenoterapii i resuscytacji), a także sprzętem do unieruchamiania i stabilizacji poszkodowanych.

Energia i łączność – zapewnienie możliwości bezpiecznego ładowania telefonów i innych urządzeń mobilnych, udostępnianie powerbanków oraz przekazywanie informacji, również w przypadku braku dostępu do internetu.

Strefa odpoczynku i wsparcia dla dzieci – wydzielenie miejsca do odpoczynku dla rodzin z dziećmi. W przypadku najmłodszych warto przygotować kącik wyposażony w kolorowanki, kredki, książeczki, proste zabawki i inne materiały pozwalające zająć czas oraz zmniejszyć stres związany z sytuacją kryzysową.

Patrol sąsiedzki – objazdowe rozpoznawanie potrzeb mieszkańców i organizowanie dodatkowych działań na ich rzecz, również w przypadku osób, które nie mogą samodzielnie dotrzeć do Punktu.

Rozwiązanie jest **przeznaczone dla wszystkich mieszkańców i mieszkanek** miejscowości lub gminy, którym w czasie kryzysu potrzebna jest podstawowa pomoc. Szczególną uwagę warto zwrócić na osoby starsze i samotne, zwłaszcza niemające bliskich w pobliżu;

- osoby z niepełnosprawnościami lub ograniczoną mobilnością;
- osoby bez dostępu do internetu albo możliwości samodzielnego wezwania pomocy;
- rodziny z małymi dziećmi i osoby, którym zdarzenie utrudnia zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Trzonem zespołu tworzącego **Lokalny Punkt Przetrwania** mogą być OSP, sołtys lub sołtyska, rada sołecka, mieszkańcy i lokalni liderzy, KGW oraz samorząd gminny. Warto zaprosić również przedstawicieli szkół, biblioteki, domu kultury, przedsiębiorstw, organizacji społecznych i parafii. Ważną rolę mogą odegrać wolontariusze i wolontariuszki oraz harcerze i harcerki, którzy mogą wspierać zarówno przygotowanie Punktu, jak i jego funkcjonowanie w sytuacji kryzysowej.

Szeroka współpraca pozwala połączyć wiedzę, doświadczenie, kontakty i zasoby różnych osób oraz instytucji. Jedni mogą udostępnić miejsce, inni zapewnić sprzęt, wyposażenie, transport, żywność lub wsparcie organizacyjne. Dzięki temu łatwiej będzie przygotować Punkt, zadbać o jego funkcjonowanie i dotrzeć do mieszkańców, którzy mogą potrzebować dodatkowego wsparcia.

Najważniejsze, aby zaangażowanie partnerów opierało się na jasno określonych możliwościach i gotowości do współpracy.

Poniżej przedstawiamy **kolejne kroki** wdrożenia **Lokalnego Punktu Przetrwania**.

Krok 1. Zbudujcie lokalny zespół

Zaproście osoby z różnymi kompetencjami – punkt ma być wspólnym przedsięwzięciem, a nie zadaniem jednej osoby.

> **Efekt:** Utworzony lokalny zespół partnerów z określonym składem i gotowością do współpracy przy organizacji Punktu.

Krok 2. Określcie potrzeby i zakres działania Punktu

Wykorzystajcie wnioski z narady lokalnej o odporności, aby ustalić, jakie funkcje powinien pełnić Punkt i jakie potrzeby mieszkańców ma zaspokajać. Wybierzcie najważniejsze działania, uwzględniając lokalne zagrożenia, dostępne zasoby, możliwości organizacyjne i budżet.

> **Efekt:** Ustalony zakres działania Punktu i lista jego najważniejszych funkcji.

Krok 3. Ustalcie zasady działania i podzielcie zadania

Wyznaczcie koordynatora, zastępcę oraz osoby odpowiedzialne za przygotowanie miejsca, informowanie mieszkańców, organizację posiłków, pierwszą pomoc i kontakt z osobami potrzebującymi dodatkowego wsparcia. Wskażcie również osobę odpowiedzialną za regularne przeglądy pomieszczeń, sprzętu i wyposażenia. Uzgodnijcie z gminą, kto podejmuje decyzję o uruchomieniu Punktu, jakie są zasady korzystania z pomieszczenia, jak przekazywane są komunikaty i jak działa zastępstwo.

> **Efekt:** Zapisana procedura uruchomienia Punktu oraz podział odpowiedzialności.

Krok 4. Przygotujcie miejsce i wyposażenie

Wybierzcie bezpieczny, dostępny budynek, np. świetlicę lub remizę. Rozplanujcie lokalizację poszczególnych stref funkcjonalnych w przestrzeni, tak aby było bezpiecznie i aby mogły one optymalnie spełnić rolę im przypisaną (np. strefa odpoczynku i wsparcia dla dzieci). Sprawdźcie ogrzewanie, sanitariaty, wodę, łączność, bezpieczne zasilanie awaryjne, miejsce odpoczynku i miejsce składowania odpadów poza budynkiem. Zróbcie katalog zasobów, wskażcie braki i osoby odpowiedzialne za przeglądy.

Efekt: Przygotowana przestrzeń oraz lista wyposażenia i braków.

Krok 5. Przećwiczcie działanie Punktu

Przygotujcie scenariusz, np. długotrwałą przerwę w dostawie prądu. Przećwiczcie decyzję o uruchomieniu, powiadomienie personelu i mieszkańców, otwarcie stref, udzielanie pomocy i kontakt z mieszkańcami, którzy nie mogą dotrzeć na miejsce.

Efekt: Wyniki ćwiczenia i opis zauważonych problemów.

Krok 6. Oceńcie działanie i wprowadźcie poprawki

Po ćwiczeniu zbierzcie opinie zespołu i mieszkańców. Sprawdźcie, co zadziałało, czego zabrakło, czy role były jasne i czy pomoc docierała do potrzebujących. Zapiszcie osoby odpowiedzialne za poprawki i terminy ich wykonania.

Efekt: Lista usprawnień i zaktualizowane procedury.

Jeśli wystąpi sytuacja niebezpieczna czy kryzysowa, przemyślcie poszczególne kroki do przeprowadzenia w zależności od pojawiających się okoliczności.

Gdy pojawia się ostrzeżenie

- Postawcie zespół w gotowości i skontaktujcie się z właściwymi strukturami gminnymi.
- Sprawdźcie dostępność osób, łączność, wyposażenie, wodę, zapasy oraz możliwe źródła zasilania.
- Przygotujcie komunikaty dla mieszkańców i sprawdźcie alternatywne sposoby przekazania informacji.

Gdy występuje sytuacja kryzysowa

- Uruchomcie Punkt zgodnie z uzgodnioną z gminą procedurą i oceną bezpieczeństwa miejsca.
- Poinformujcie mieszkańców o lokalizacji, godzinach działania i zakresie pomocy.
- Przygotujcie strefy, rozpocznijcie przyjmowanie mieszkańców i rejestrujcie tylko dane niezbędne do organizacji wsparcia.
- Skontaktujcie się z mieszkańcami, którzy mogą potrzebować dodatkowej pomocy. W razie potrzeby organizujcie wsparcie na miejscu lub bezpieczny transport we współpracy z właściwymi służbami.
- Monitorujcie dostępność zasobów, przekazujcie aktualne komunikaty i reagujcie na zgłaszane potrzeby.

Gdy minie zagrożenie

- Poinformujcie mieszkańców o zakończeniu działań, uporządkujcie miejsce, uzupełnijcie zapasy i zapiszcie wnioski do kolejnych ćwiczeń.
- Regularnie aktualizujcie kontakty i procedury, sprawdzajcie sprzęt oraz uzupełniajcie zapasy.
- Prowadźcie ćwiczenia i szkolenia, np. z pierwszej pomocy, obsługi AED i zachowania podczas przerw w dostawach prądu lub wody.

Poniżej znajduje się przykładowa **struktura zespołu odpowiadającego za działania Punktu** – do dostosowania indywidualnie do skali prowadzonych działań:

Koordynator/-ka	Kieruje Punktem, utrzymuje kontakt z gminą i właściwymi służbami, organizuje pracę zespołu i przydziela zadania.
Zastępca/zastępczyni	Pomaga w organizacji pracy, zarządzaniu zasobami i zastępuje koordynatora podczas jego nieobecności.
Personel techniczny	Przygotowuje pomieszczenia, sprawdza urządzenia, organizuje napoje i posiłki. Wolontariusze i wolontariuszki mogą pomagać w rozstawianiu wyposażenia, przygotowaniu miejsc do odpoczynku, wydawaniu żywności i napojów oraz uzupełnianiu zapasów.
Opiekun/-ka mieszkańców	Rozpoznaje bieżące potrzeby osób korzystających z Punktu, udziela informacji, pomaga w poruszaniu się po obiekcie i kieruje do odpowiednich form wsparcia. Wolontariusze i wolontariuszki mogą pomagać w przyjmowaniu mieszkańców, wskazywaniu dostępnych miejsc i usług, dostarczaniu potrzebnych rzeczy oraz wspieraniu osób starszych i osób z ograniczoną mobilnością.
Osoby przeszkolone z zakresu KPP	Udzielają kwalifikowanej pierwszej pomocy w zakresie posiadanych uprawnień oraz w razie potrzeby wzywają służby ratunkowe.
Osoba odpowiedzialna za strefę dziecięcą	Organizuje i nadzoruje kącik dla dzieci, dba o jego wyposażenie i bezpieczne warunki korzystania. Wolontariusze i wolontariuszki mogą pomagać w przygotowaniu przestrzeni, organizowaniu prostych zajęć, czytaniu książek, zabawach i udostępnianiu kolorowanek, kredek oraz zabawek.
Patrol sąsiedzki	Przekazuje informacje i sprawdza potrzeby mieszkańców niemogących samodzielnie dotrzeć do Punktu. Pomaga w nawiązaniu kontaktu, monitoruje sytuację tych osób i przekazuje zespołowi informacje o potrzebie udzielenia wsparcia.

Na koniec warto przeprowadzić symulację, po której nie oceniajcie tylko tego, czy udało się otworzyć Punkt, ale także stopień zapewnionego bezpieczeństwa i realną możliwość udzielenia pomocy. **Sprawdźcie:**

- Czy Punkt można sprawnie i bezpiecznie uruchomić?
- Czy każda osoba zna zadania i wie, kto ją zastępuje?
- Czy pomieszczenie, wyposażenie i zasilanie awaryjne są przygotowane?
- Czy mieszkańcy wiedzą, gdzie i jak uzyskać pomoc, także bez dostępu do internetu?
- Czy potraficie dotrzeć do mieszkańców, którzy mogą potrzebować dodatkowej pomocy?
- Czy współpraca z gminą i lokalnymi partnerami przebiega sprawnie?

Zapiszcie czas uruchomienia, zauważone trudności, zgłoszone potrzeby, dostępność sprzętu i proponowane poprawki. Punkt uznajcie za gotowy dopiero po spełnieniu uzgodnionych warunków bezpieczeństwa i wykonaniu kluczowych zadań podczas ćwiczenia.

> **No tylko żeby jeszcze w człowieku ta właśnie taka iskierka nie wygasła, że jak coś się dzieje, to trzeba się spiąć i polecieć.**
>
> **– uczestniczka projektu**

Jeśli zainteresowało Ciebie wdrożone rozwiązanie poczytaj o nim więcej tutaj:

OSP Wtórek

Uruchomienie Punktu Niezłomności

Zaproszenie mieszkańców na ćwiczenie Punktu Przetrwania

Ćwiczenie Punktu Przetrwania – relacja z działania

fundacja stocznia

Lokalny Punkt Przetrwania

European Climate Foundation

1 Na czym polega to rozwiązanie?

Lokalny Punkt Przetrwania to organizowane przez lokalną społeczność miejsce, w którym mieszkańcy i mieszkanki mogą otrzymać podstawową pomoc podczas kryzysów, np. długotrwałej przerwy w dostawie prądu, ekstremalnych zjawisk pogodowych czy sytuacji zagrożenia pozostania w domu czy mieszkaniu.

Punkt tworzy lokalny zespół, w którym każdy ma określone zadania. OSP może odpowiadać za przygotowanie techniczne i koordynację działań, KGW za posiłki i napoje, a za opiekę nad osobami korzystającymi z Punktu – wolontariusze i wolontariuszki. Ważną rolę pełni patrol sąsiedzki, który dociera do mieszkańców, którzy nie mogą dotrzeć do Punktu, a potrzebują dodatkowej pomocy, zwłaszcza do osób starszych, samotnych i z ograniczoną mobilnością. Informuje ich o zagrożeniu, sprawdza sytuację i pomaga zorganizować niezbędne wsparcie.

2 Kluczowe elementy rozwiązania

- **Ciepłe i bezpieczne miejsce pobytu i noclegu (w razie potrzeby)**
- **Ciepłe napoje i posiłki**
- **Pierwsza pomoc**
- **Ładowanie telefonu i dostęp do łączności**
- **Wiarygodne informacje o zagrożeniu i dostępnej pomocy**
- **Miejsce odpoczynku dla dzieci i dorosłych**
- **Wsparcie sąsiedzkie i dzielenie się zasobami**
- **Patrol sąsiedzki**

3 Kogo zaprosić do współpracy?

- OSP, MDP
- sołtysi/-ki i rady sołeckie
- przedsiębiorstwa
- Koła Gospodyń Wiejskich
- organizacje społeczne, wolontariusze i wolontariuszki
- harcerze i harcerki
- samorząd gminny
- szkoły, biblioteki, domy kultury, parafie

4 Narada Lokalna o Odporności

Zorganizujcie spotkanie w Waszej miejscowości, podczas którego wspólnie przeanalizujecie zagrożenia, sprawdzicie dostępne zasoby i poszukacie sposobów na lepsze przygotowanie społeczności do sytuacji kryzysowych. Przed spotkaniem przygotujcie wstępną diagnozę lokalnej sytuacji, a podczas rozmowy uzupełnijcie ją o doświadczenia, wiedzę i różne perspektywy uczestników i uczestniczek.

Efektem spotkania powinny być: lista zagrożeń, które Wasza społeczność uważa za najważniejsze i ich możliwe konsekwencje, przegląd istniejących procedur i tego, jak sprawdzają się w praktyce, oraz rozpoznanie lokalnych zasobów, mocnych stron i braków w przygotowaniu społeczności. Na podstawie diagnozy sprawdźcie, czy **Lokalny Punkt Przetrwania** jest rozwiązaniem, którego Wasza społeczność rzeczywiście potrzebuje. Jeśli tak, zaplanujcie kolejne kroki jego utworzenia.

TO WY DECYDUJECIE O OSTATECZNYM KSZTAŁCIE ROZWIĄZANIA

Rozwiązanie krok po kroku

1. **Zbudujcie lokalny zespół**
   Zbierzcie osoby o różnych kompetencjach, które są gotowe do współpracy.
2. **Określcie potrzeby i zakres działania Punktu**
   Wybierzcie działania odpowiednie do lokalnych zagrożeń, zasobów i budżetu.
3. **Współpraca z gminą**
   Uzgodnijcie procedurę uruchomienia Punktu z gminą. Spiszcie ją.
4. **Przygotujcie miejsce**
   Sprawdźcie przestrzeń i dostępne wyposażenie.
5. **Zróbcie katalog zasobów**
   Uzupełnijcie braki. Wskażcie osoby odpowiedzialne za przeglądy.
6. **Przećwiczcie uruchomienie Punktu**
   Przeprowadźcie symulację sytuacji kryzysowej. Opiszcie zauważone problemy.
7. **Oceńcie działanie i wprowadźcie poprawki**
   Przygotujcie listę usprawnień i zaktualizujcie procedury.

Kiedy Punkt jest gotowy do działania?

- ✓ Można go bezpiecznie i sprawnie uruchomić.
- ✓ Każda osoba zna swoje zadania i zastępstwo.
- ✓ Wyposażenie i zasilanie awaryjne działają.
- ✓ Mieszkańcy i mieszkanki wiedzą, gdzie uzyskać pomoc.

Po każdym uruchomieniu Punktu:

- ☑ uporządkujcie miejsce
- ☑ uzupełnijcie zapasy
- ☑ zapiszcie wnioski do kolejnych ćwiczeń
- ☑ zaktualizujcie procedury

Ciekawe linki

- przygotowanie rodzinnego planu na kryzys – Plan na kryzys – Poradnik bezpieczeństwa – Portal Gov.pl
- Lekcje z kryzysu – praktyczny poradnik dla samorządów, lokalnych liderów i organizacji
- Jak przygotować się na wypadek nagłego zdarzenia w Norwegii Gotowość na wypadek nagłych zdarzeń
- Lekcje z kryzysu – rekomendacje systemowe – MapujPomoc.pl
- Lekcje z kryzysu – checklisty – MapujPomoc.pl
- Strona główna – MapujPomoc.pl
- Poradnik bezpieczeństwa – Nasze publikacje – Poradnik bezpieczeństwa – Portal Gov.pl
- źródła uzupełniające do weryfikacji procedur:
  - Urząd Ochrony Danych Osobowych, „Wolontariat musi szczególnie dbać o ochronę danych beneficjentów”: https://www.uodo.gov.pl/pl/701/4473
  - RCB, „Alert RCB – najważniejsze pytania i odpowiedzi”: https://www.gov.pl/web/rcb/alert-rcb---najwazniejsze-pytania-i-odpowiedzi
- Jak przygotować się na wypadek nagłego zdarzenia w Norwegii., polska wersja językowa, s. 2. (DSB – Norweska Dyrekcja ds. Bezpieczeństwa Ludności i Zarządzania Kryzysowego)

Fundacja Stocznia

Od ponad 17 lat tworzymy i wspieramy skuteczne rozwiązania dla problemów społecznych, włączamy obywateli i obywatelki w decydowanie o sprawach publicznych oraz pomagamy organizacjom i samorządom planować i realizować działania społeczne. Rozwijamy i upowszechniamy dobre praktyki, tworzymy narzędzia ułatwiające działalność społeczną, prowadzimy badania społeczne, szkolimy oraz opracowujemy materiały edukacyjne. Z efektów naszych działań korzystają m.in. seniorzy, uczniowie i nauczyciele, mieszkańcy, aktywiści i urzędnicy samorządowi z całej Polski. Podejmowane przez nas działania koncentrują się wokół trzech kluczowych zagadnień: badań i doradztwa, innowacji społecznych oraz partycypacji obywatelskiej.

Najlepsze decyzje są wynikiem otwartej rozmowy. Dlatego stwarzamy mieszkańcom i mieszkankom możliwość udziału w dyskusjach nad ważnymi dla nich sprawami i wpływania na podejmowane decyzje. Zależy nam także, by osoby zajmujące się włączaniem społecznym w sprawy publiczne miały szansę uczyć się od siebie i wymieniać doświadczeniami. Opracowaliśmy i przetestowaliśmy metody prowadzenia rozmów na ważne społecznie tematy i zachęcamy do prowadzenia dialogu w oparciu o te narzędzia, w tym narady obywatelskie.

Prowadzimy serwis internetowy poświęcony tematyce partycypacji obywatelskiej:
www.partycypacjaobywatelska.pl